

KRONOLOGIJA ŠUTNJE IZVRŠNE VLASTI

Zašto nas ne čuju?

Pismo pišem, pismo... U očekivanju odgovora, s poštovanjem.

Piše: Jasna A. Petrović, predsjednica SUH-a

Predsjedništvo Glavnog odbora Sindikata umirovljenika Hrvatske u proteklih je godinu i pol dana pokrenuo brojne inicijative za zakonske i ine izmjene i „popravak“ nekih propisa, procedura i praksi. Glavni odbor Sindikata umirovljenika Hrvatske na svojoj sjednici 29. ožujka 2012. godine odlučio je obratiti se najvišim hrvatskim dužnosnicima sa svojim stajalištima i prijedlozima za poboljšanje položaja umirovljenika i opstojanja mirovinskog sustava. Dopis je otišao premijeru Milanoviću, a on ga je proslijedio nadležnom ministru Mrsiću, koji je, pak, zadužio svoje stručne suradnike da nam pripreme odgovor. Tada smo se koncentrirali na četiri glavna pitanja: poboljšanje švicarske formule usklađivanja mirovina, korekciju aktualne vrijednosti mirovine, razdvajanje općih i posebnih mirovina te reformu i depolitizaciju drugog mirovinskog stupa. Dobili smo odgovor relativno brzo, a u njemu ministar Mrsić potpisuje da se realna vrijednost prosječne bruto plaće u Republici Hrvatskoj povećala za 31,4%, dok se u istom razdoblju realna vrijednost mirovina putem usklađivanja povećala za 15,1%, ali svejedno iz svoje kristalne kugle čita kako nema potrebe promijeniti spornu švicarsku formulu. Za prvu aktualnu vrijednost mirovine, koja je utvrđena u samo 57% stvarne vrijednosti još 1998., ne daje nam za pravo; odvajanje općih i posebnih mu je prekomplikirano i zahtijevalo bi zakonske (nego li kakve?) izmjene, a na zahtjev u vezi drugog stupa se niti ne očituje. Što bismo mogli reći? Nakon godine i pol izvjesno je jedino to da će se popraviti formula usklađivanja, a sve drugo bačeno je u košaru za otpatke.

Onda smo tražili hitnu intervenciju u vezi rastućeg broja ovrha, pa smo uspjeli svi zajedno ishoditi da se s mirovina i plaća ne može skidati više od trećine iznosa za ovrhe. Da to nije uređeno, već bi na stotine ljudi više završile na ulicama, iseljeni iz jedinoga doma. Međutim, tražili smo i dogovore s bankama kako bi se u oba-

vijest o mirovini transparentno navelo tko je ovrhovoditelj, kolika je ovrha - jer su mnogi umirovljenici bez takve informacije bili zakinuti za svoja prava i novce. Niti nakon godinu dana razgovora s upravom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, ništa od toga. Šefovi iz HZMO-a kažu da moramo ići razgovarati s banakarima, jer je njima neprihvatljivo uvođenje takvog navoda u protokol. I ići ćemo, jer vidi se tko je u gazda u ovoj zemlji....

Pa smo zatražili da se uvedu tzv. socijalne mirovine i izradi hitna strategija za borbu protiv siromaštva, pripravnici da se i sami uključimo u njezinu izradu. O naknadi za starost onima koji nemaju ni mirovine, niti druge prihode, nitko više nije pisnuo ni riječi, iako smo i usmeno i pismeno hodočastili u Ministarstvo socijalne politike. Skupina za izradu strategije za borbu protiv siromaštva je, istina, osnovana, ali unatoč našem nastojanju da se u njoj nađu i predstavnici starijih (dakle, najmasovnije ugrožene populacije), nismo uključeni, a niti skupina baš radi.

Tražili smo da se ukine dosmrtno uzdržavanje i pooštire uvjeti za doživotno uzdržavanje, jer se oko toga razvila cijela industrija zloporaba i prijevара, no svjetlosnom brzinom iz Ministarstva pravosuđa su nam odgovorili kako 'svi oni starci koji imaju poslovnu sposobnost, mogu potpisati što god hoće, pa i biti prevareni', što je teško dokazati pred sudovima koji su, čini se, naklonjeni industriji uzdržavanja i mnogobrojnim skupinama upletenima u taj biznis. Istina, Ministarstvo socijalne politike se očitovalo u korist našeg prijedloga za ukidanje dosmrtnog uzdržavanja, ali nakon toga - glasa čuti nije. A sve više prevarenih staraca nisu ničija briga.

Uputili smo ovih dana i požurnicu Ministarstvu financija u vezi naše Inicijative za izmjenu i dopunu Zakona o porezu na dohodak i Pravilnika o porezu na dohodak još od 12. ožujka 2013. godine na način obračuna inozemnih mirovina, a na koju nismo dobili nikakav odgovor. I dalje, posve besmisleno i izbirokratizirano, primatelji inozemnih mirovina svakog mje-

seca hodočaste po šalterima i avansiraju porez, koji im se na kraju godine obično vrati. Ministar je valjda prezauzet.

Poslali smo ovih dana i treću požurnicu Ustavnom sudu koji već tri godine ne odgovara na zahtjev za ocjenu ustavnosti zbog uvođenja zdravstvenog doprinosa od tri posto samo za dio umirovljenika; one s mirovinama višim od prosječne neto plaće u prethodnoj godini. Ustavni sud šuti i valjda čeka neku političku odluku ili konačni dogovor Ministarstva zdravstva i Ministarstva financija kako bi tu diskriminirajuću odredbu - trebali ukinuti sami.

Sad smo uputili i prijedlog da se izvrši izmjena članka 186. Zakona o mirovinskom osiguranju kako bi se konačno prekinula diskriminacija bivših vojnih umirovljenika JNA, a na što smo obvezatni prema sukcesijskim zakonima.

I, na kraju, išli smo uredno na sjednice Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, pripremali se i istupali s prijedlozima i inicijativama. Od šest sjednica, samo su tri točke bile konkretnije raspravljane: formula usklađivanja, starosna mirovina temeljem radnog staža i - drugi mirovinski stup. Raspravljane su tako da su predstavnici Ministarstva rada i mirovinskog sustava izložili svoje viđenje i - time bi se tema zaključila, jer se ne bi uvažilo gotovo ništa od predloženog. K tome, od 17. travnja nije sazvala niti jedna nova sjednica Nacionalnog vijeća - pa kako onda, i kome, predložiti išta u vezi najavljenih teza za 13. izmjenu mirovinskog zakona?! Da se dopisujemo s virtualnim zakonodavcem na internetu? Što učiniti kad socijalnog dijaloga nema? Tako smo ponovo 9. srpnja ove godine napisali pisma državnome vrhu, pa tko čuje, neka čuje. U očekivanju odgovora, s poštovanjem.

J. Petrović i H. Dusper s B. Segol

20 godina FERPA-e:

Borba za prava umirovljenika ne posustaje

Umirovljenici će prikupiti više od milijun potpisa i pokrenuti donošenje europske politike za zaštitu i standardiziranje prava osoba potrebitih tuđe njege i pomoći.

FERP/Europska federacija umirovljenika i starijih osoba održala je 26. i 27. lipnja 2013. u Ateni polumandatnu skupštinu na kojoj je sudjelovalo 75 izaslanika iz 35 organizacija, pristiglih iz 18 zemalja Europske unije. Skupštinu je otvorio predsjednik FERPA-e Robert Racke, nakon čega su uslijedili pozdravi domaćina - grčkih sindikalista, uz prikaz katastrofične ekonomske i socijalne situacije u Grčkoj. Generalni tajnik FERPA-e Bruno Costantini je izvijestio o ekonomskim i sindikalnim aspektima aktivnosti u razdoblju od prethodnog kongresa, fokusirajući se prvenstveno na političke i opće aspekte ECI (Europske građanske inicijative o dugotrajnoj skrbi i pravima osoba potrebitima tuđe njege i pomoći), koju pokreće FERPA na razini EU.

Projekt je predstavio savjetnik FERPA-e Henri Lourdelle i iznio motive za pokretanje te inicijative, naglasivši kako se nakon višegodišnjeg praćenja zbivanja na socijalnoj sceni, uvidjelo da se u svim zemljama članicama treba unaprijediti i standardizirati briga za nemoćne, hendikepirane i one koji trebaju stalnu njegu; da se potrebe dramatično povećavaju, te je obrazložio tekst deklaracije, koja je usvojena poslije emotivne rasprave. U raspravi je sudjelovao i predstavnik SUH-a Hrvoje Dusper, koji će koordinirati prikupljanjem potpisa za ovu značajnu inicijativu u Hrvatskoj. Naime, potrebno je prikupiti više od milijun potpisa građana Europe kako bi se pred Europskim parlamentom pokrenula inicijativa za utvrđivanje i donošenje zajedničke politike EU po tom dramatičnom pitanju. Cilj je postići da se svakom građaninu EU koji pati od nekog zdravstvenog problema ili je u stanju koje zahtijeva stalnu brigu, bez obzira na njegovu dob, spol i obiteljske mogućnosti, osigura pravo na dostojanstven život i stalnu brigu, kroz podršku koju moraju osigurati odgovarajuće državne institucije svojim politikama i mjerama. SUH će pokrenuti sakupljanje potpisa na području cijele Hrvatske, u uvjerenju kako će se u promicanje te akcije koja kreće u jesen o.g. priključiti i hrvatski europski parlamentarci, kao i njihove kolege iz drugih zemalja.

Drugog dana skupštine, evocirano je proteklih 20 godina djelovanja FERPA-e, uz sudjelovanje sadašnjeg i bivše generalne tajnice Luigine Desantis, koja je naglasila kako je djelovanje FERPA-e u okviru

europskog sindikalnog pokreta potvrdilo svoje značenje. U radu konferencije sudjelovala je i Bernadette Segol, generalna tajnica Europske sindikalne konfederacije koja je oštro osudila odmicanje od europskog socijalnog modela te ugrožavanje mladih, žena i starih, naglasivši pri tom značaj bliske suradnje s FERPA-om te najavila snažnu podršku pokretanju Europske građanske inicijative u organizaciji FERPA-e. Skupština je detaljno raspravila predloženi tekst Deklaracije te ju jednoglasno usvojila.

Na kraju skupštine, nakon dvostrukog mandata Jasne Petrović na čelu Ženskog komiteta i u Direkciji FERPA-e, o čemu je zabilježeno s pohvalama u prigodnim obiljetničkim izdanjima, u novi mandat je izabrana nova predsjednica Ženskog Odbora Francoise Vagner iz francuskog CGT-a.

20. godišnjica Sindikata umirovljenika Slovenije:

NE smanjivanju prava umirovljenicima!

Sindikat upokojencev Slovenije (SUS) proslavio je 19. lipnja ove godine u Mariboru, 20 godina postojanja svoje organizacije. Godinu dana stariji SUH, prijateljska je organizacija slovenskom umirovljeničkom sindikatu te je ovom značajnoj obljetnici prisustvovala i potpredsjednica SUH-a Biserka Budigam. Ona je naglasila kako je SUH prošle godine također proslavio 20 godina uspješnog rada za boljitak umirovljenika te dodala kako sve ove godine znače i uspješnu suradnju i prijateljske susrete umirovljenika Hrvatske i Slovenije. Naglasila je kako su problemi umirovljenika Slovenije i Hrvatske vrlo slični, gotovo isti, samo što su hrvatski po standardu više pri dnu.

Proslava je organizirana uz redovne godišnje sportske susrete umirovljenika Slovenije. Okupljanje sudionika započelo je u 9 sati i odmah su započela natjecanja umirovljenika koja su završila u 13 sati proglašenjem pobjednika i podjelom priznanja najboljima. Za goste je organiziran posjet Botaničkom vrtu Agronomskog fakulteta iz Maribora, a svečana proslava 20. godišnjice započela je u 14,30 sati kulturnim programom i podjelom priznanja članovima za višegodišnji predani rad u SUS-u, kao i organizacijama i prijateljskim sindikatima umirovljenika Hrvatske i Italije za dugogodišnju, uspješnu i prijateljsku suradnju, te pozdravima gostiju.

Predsjednik SUS-a Konrad Breznik pozdravio je prisutne i govorio o problemima umirovljenika u Sloveniji i o tome što je SUS učinio u proteklih 20 godina za očuvanje prava umirovljenika, kao i o narednim zadacima. SUS je inače član najveće slovenske sindikalne središnjice - Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS), koja je prijateljska centrala hrvatskom Savezu samostalnih sindikata Hrvatske, tako da je suradnja izuzetno dobra i bliska.

U devet točaka SUS-ovci su jasno ukazali u kojem smjeru idu njihovi zahtjevi, iskazani kao svojevrsne parole:

- Umirovljenici moraju zajedno s aktivnim radnicima stupiti u obranu socijalne države!
- Položaj starijih slabi!
- Ne smanjivanju prava umirovljenicima!
- Očekivanja su jasna!
- Odzivi vlasti na naše zahtjeve su bez odgovora!
- Zdravstvo, školstvo i socijala ne smiju postati tržišna roba!
- Za (međugeneracijsku) solidarnost!
- Za međunarodno povezivanje!
- Sindikalna organiziranost je nužnost!

Proslava je nastavljena do večernih sati, uz glazbu, pjesmu i ples. U vrijeme gospodarske krize, kad se sustav pokušava spasiti smanjenjem prava umirovljenika, doista su nam potrebni ovakvi susreti i poticaji za zajedničko prekogranično djelovanje.

SINDIKAT UMIROVLJENIKA HRVATSKE
10 000 Zagreb, Trg kralja Petra Krešimira IV. 2
Tel/Faks: 01/ 46 55 146, 46 55 111/190
e-mail: suh@zg.t-com.hr • www.suh.hr
OIB 68205802695

Broj: 218/2013.
Zagreb, 9. srpnja 2013.

OTVORENO PISMO SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE PREDSJEDNIKU REPUBLIKE, VLADI I SABORU RH:

Stajališta i upozorenja u vezi mirovinske reforme

Predsjedništvo Sindikata umirovljenika Hrvatske upućuje otvoreno pismo Predsjedniku Republike, Vladi te Saboru RH uoči 13. izmjena Zakona o mirovinskom osiguranju, koje su, sudeći prema Tezama koje je Ministarstvo rada i mirovinskog sustava objavilo na svojim stranicama, **ponovljeno krpanje mirovinskog sustava, koje nije utemeljeno na ozbiljnim analizama, komparacijama, viziji, računima i simulacijama.** Napominjemo kako je Sindikat umirovljenika Hrvatske u završnim pripremama za artikuliranje svojih stajališta u lipnju održao relevantnu konferenciju o „Starenju i društvenoj akciji“ pod pokroviteljstvom Predsjednika Republike, te ovih dana sudjelovao u dvodnevnom seminaru Međunarodne orga

Sindikat umirovljenika Hrvatske argumentirano ustvrđuje kako **hrvatski mirovinski sustav ne bi smio bankrotirati, jer kad bi se hrvatski zakoni primjenjivali u svim segmentima, simulacijom na temelju broja zaposlenih, prosječne bruto plaće i zakonske obveze o izdvajanju za mirovinski fond, zaposleni bi svojim doprinosima mogli financirati troškove svojih mirovina.** Treba također naglasiti da se dodatno financiranje iz državnog proračuna odnosi na davanja ili dio davanja koja nisu pokrivena doprinosima (mirovine branitelja, političkih zatvorenika, pripadnika HV, policije i drugih), pokrivanje tranzicijskog troška II. stupa i deficita. Stoga je deficit mirovinskog sustava za mirovine sigurno manji nego što se pretpostavlja, i to zbog niskih mirovina zaposlenih (*osobito onih koje se ostvaruju od 1999. i čiji broj raste - razlika je oko 20%*). Također, bit će sve više korisnika mirovine kojima će sve veći dio mirovine činiti osnovna mirovina, što će imati za posljedicu još nižu razinu mirovina ostvarenih nakon 1999. godine, a time i sve manju potrošnju.

Nadalje, ukupni troškovi hrvatskog mirovinskog osiguranja iznosili su u 2011. godini 10,42% BDP, još uvijek manje nego u zapadnoeuropskim državama, gdje ti troškovi iznose 12% i više BDP. K tome, **Hrvatska od 1991. neprekidno smanjuje stopu doprinosa za mirovine, te je**

dan danas sa 20% pri dnu europske ljestvice (npr. kad se tzv. državnim mirovinama pridodaju izdvajanja za tzv. profesionalne mirovine, ukupni mirovinski doprinosi u Njemačkoj prelaze 35% plaće, u Švedskoj, Finskoj, Nizozemskoj i Francuskoj 30%, Italija 28%). Važno je naglasiti i sljedeće: **Hrvatska je jedina zemlja u Europskoj uniji koja ukupne mirovinske doprinose naplaćuje isključivo od zaposlenih**, dok u drugim zemljama prosječno veći udjel uplaćuju poslodavci (*osim u Nizozemskoj i Danskoj, gdje poslodavci uplaćuju manje od radnika*).

Točno je da u Hrvatskoj postoji nesrazmjer prihoda i rashoda u mirovinskim fondovima. Ono što treba naglasiti je kako **13,89% korisnika mirovina „po posebnim propisima“ participira s 23,29% u godišnjoj masi mirovina ili sa oko 8 mlrd. kuna**, a 86,11% korisnika mirovina na temelju općih propisa participira sa 76,71% ukupne mase mirovina ili 26,4 mlrd. godišnje.

Same starosne mirovine korisnika prema općim propisima „pojednu“ oko 18,5 mlrd. kuna, dakle samo nešto više od polovice. Prosječna „posebna mirovina“ je gotovo dvostruka od prosječne „obične mirovine“. Posve je očito da treba razdvojiti proračune mirovina temeljem općih propisa i mirovina prema posebnim propisima, uključujući i povlaštene.

Nadalje, prihodi od doprinosa, s obzirom na broj osiguranika i prosječne bruto plaće trebali bi iznositi oko 27 mlrd. kuna (*1,45 milijuna zaposlenih i prosječne bruto plaće od 7.875 kn*) a u prvi mirovinski stup ubrano je samo 19,4 mlrd. Postavlja se pitanje gdje je nestalo 7,6 mlrd. mirovinskih kuna? Prema podacima iz različitih izvora procjenjujemo da je do toga došlo i zbog sljedećih razloga: *neisplata zarađenih plaća radnicima; isplata samo neto plaća radnicima; rad na crno; prijava radnika samo na minimalnu plaću (isplata do pune plaće „ispod stola“); isplata u bonovima, putnim naložima, preko trećih osoba i sl.; nepoštivanje kolektivnih ugovora kod isplata plaća i sl.; neuplata doprinosa od strane države*

državi (npr. bez uplate doprinosa za radnike na bolovanju na teret države); zloporaba od strane hrvatskih državljana koji zapravo žive u susjednim državama, te drugi oblici porezne avazije na području plaća i doprinosa. Ostatak je u drugom stupu koji još uvijek ne ide u mirovinske rashode.

Hrvatski umirovljenici treći su po riziku od siromaštva u Europskoj uniji (iza Cipra i Bugarske), a udjel prosječne mirovine u prosječnoj neto plaći pao je ispod minimuma dopuštenog Konvencijom br. 102 Međunarodne organizacije rada, čijom je Hrvatska potpisnicom (40% udjela u prosječnoj neto plaći). K tome, 120.000 osoba starijih od 65 godina nema nikakve prihode. Hrvatska prima ozbiljna upozorenja o potrebi poduzimanja ozbiljnih mjera protiv siromaštva, te za poštivanje međunarodnih konvencija. Hrvatske izvršne vlasti, međutim, misle kako činjenicu kršenja konvencije mogu prikriti time da se po novome na stranicama HZMO-a navodi samo „udjel prosječne starosne mirovine za 40 i više godina mirovinskog staža od 60,25%“.

Prva aktualna vrijednost mirovine, koja se primjenjuje za umirovljene nakon 1.1.1999. godine, određena je u samo 57% stvarne vrijednosti (bez uračunavanja tzv. mirovinskog duga i dodataka). Time su tzv. novi umirovljenici zakinuti u odnosu na tzv. stare umirovljenike, što nije uspio ispraviti niti dodatak od 4-27% koji je ušao u mirovinu.

Drugi stup kapitalizirane mirovinske štednje nije opravdao svoje uvođenje, jer materijalni efekti u postignutoj razini davanja ne opravdavaju tolika ulaganja, a opasne su i ideje o uvođenju više tipova štednje (od niskorizične u državnim obveznicama do visokorizične na inozemnim tržištima), čime bi se odstupilo od osnovne ideje da se kapitaliziranom štednjom snaži domaća ekonomija. Drugi stup ima previsoke tranzicijske troškove, zbog čega ga nisu prihvatile npr. Slovenija i Češka, a od njega odustale ili odustaju Mađarska, Slovačka i Poljska, dok su sve druge (bivše socijalističke) zemlje koje su ga uvele bitno snizile stope doprinosa. Hrvatskoj doista ne treba „kasino ekonomija“ u kojoj fondovima u formalnom vlasništvu zaposlenih upravljaju isključivo banke, uz snažni utjecaj politike.

Hrvatska ima udjel invalidskih mirovina od 27%, što je neshvatljivo u odnosu na europske prosjeke, te ukazuje na širokogrudnost, koruptivnost ili propusnost sustava.

Po stopi radne aktivnosti radnika u dobi od 55-64 godine, Hrvatska je pri dnu europske ljestvice (33%), kako zbog opće nezaposlenosti, tako i zbog izostanka ikakvih strategija za zapošljavanje starijih. Treba napomenuti kako su u zemljama gdje su visoke stope zaposlenosti starijih, visoke i stope zaposlenosti mladih.

Zbog navedenih razloga, Sindikat umirovljenika Hrvatske predlaže sljedeće reformske izmjene:

1. Razmotriti visinu povećanja stope mirovinskog doprinosa za prvi stup međugeneracijske solidarnosti;
2. Mirovinski (i zdravstveni) doprinos podijeliti ravnomjerno na zaposlene i poslodavce;

3. Utvrditi najnižu mjesečnu osnovicu za uplatu doprinosa automatizmom prema minimalnoj plaći, te ukinuti najvišu osnovicu za uplatu doprinosa;
4. Poboljšati i postrožiti sistem naplate mirovinskih doprinosa;
5. Razdvojiti mirovinske proračune za mirovine prema općim propisima i mirovine prema posebnim propisima (te i pojedinačne mirovine na prava prema općim i prema posebnim propisima);
6. Ne povećavati dob za umirovljenje dok se očekivana životna dob Hrvata ne izjednači s europskim prosjekom, a i tada s prijelaznim rokom od 20 godina;
7. Redefinirati mirovinski radni staž kao uvjet za umirovljenje s obzirom na očekivanu isprekidanost radnog vijeka, te uvesti redistributivne elemente zbog neizvjesnog rada;
8. Uvesti socijalnu naknadu za starost za starije od 65 godina koji nisu ostvarili mirovinu i nemaju dostatne prihode;
9. Zakonski (automatskim mjerama) zapriječiti pad mirovina ispod dopuštenog minimuma zajamčenog Konvencijom br. 102 Međunarodne organizacije rada;
10. Uvesti varijabilnu formulu usklađivanja mirovina prema općim propisima i to s rastom plaća, a u slučaju da tog rasta nema, onda s troškovima života (varijabilna formula 100:0);
11. 40 godina radnoga staža uvesti kao samostalni uvjet za umirovljenje (35 godina sukcesivno za žene); bez uvjeta dobi;
12. Povećati aktualnu vrijednost mirovine za 20%;
13. Uz postojeći sustav najnižih mirovina temeljem radnog staža, treba uvesti jedinstvenu kategoriju minimalne mirovine iznad granice siromaštva;
14. Smanjiti izdvajanja za drugi stup kapitalizirane mirovinske štednje sa 5 na 3 posto u 2014.;
15. Svim korisnicima drugog stupa treba omogućiti prijelaz u prvi stup - ako je to povoljnije;
16. Reformirati drugi stup mirovinske štednje u model obvezatnog ili dobrovoljnog dodatnog stupa - npr. modela profesionalnih mirovina uobičajen u većini zapadnoeuropskih zemalja (npr. regulira se kolektivnim ugovorima);
17. Proširiti pravo rada starosnih umirovljenika bez umanjivanja mirovine;
18. Razviti programe cjeloživotnog učenja i prilagodbe radnih mjesta za starije osobe;
19. Izvršiti reviziju invalidskih mirovina;
20. Uvesti kompenzacijske instrumente za žene i muškarce (npr. dodatak ili pridodani staž za obiteljsku skrb odnosno za skrb djece i invalidnih i starijih osoba), sukladno europskoj široko rasprostranjenoj praksi.

Jasna A. Petrović
Predsjednica SUH-a

U organizaciji Sindikata umirovljenika Hrvatske, te pod pokroviteljstvom Predsjednika Republike prof.dr.sc. Ive Josipovića, 18. lipnja je u Radničkom domu u Zagrebu, nakon višemjesečnih priprema održana cjelodnevna Konferencija „Starenje i društvena akcija“. Mnogo je inovativnih aspekata ove konferencije koja je napunila veliku sindikalnu dvoranu, te sve preostale dvorane u zgradi, i to ne samo sindikalistima i umirovljenicima, već i uglednim znanstvenim, akademskim i inim stručnjacima. U ovom broju Glasila SUH-a objavljujemo dijelove izlaganja u okviru radne grupe „Aktivno starenje“.

AKTIVNO STARENJE: Rad poslije rada?

Aktivno starenje je blagodat

Aktivno starenje nije, zasigurno, priča o prinudnom, već dobrovoljnom radu; ali ne skrivenom i neregistriranom, već javnom i priznatom radu.

Piše: Hrvoje Dusper, predsjednik Odbora SUH-a za ekonomska prava umirovljenika

Sudionici smo razdoblja u kojem institucije i stručnjaci iz područja starenja intenzivno rade u nastojanju da pronađu odgovore na dramatične procese rapidnog povećavanja udjela populacije starije dobi u ukupnoj strukturi stanovništva; diljem svijeta zabilježeni su različiti rezultati tih nastojanja; u EU se aktivnost na tom planu intenzivirala u posljednjem razdoblju kada je, posebno uz posljedice gospodarske krize, postalo jasno da se nalazimo pred najvećim civilizacijskim izazovom kraja 20. i početka 21. stoljeća. O dramatičnim razmjerima današnjeg stanja na tom području svjedoče statistički podaci Eurostata prema kojima prosječna dob u Europskoj uniji iznosi 39,8 godina. No, do 2060. prosječni građanin EU-a imat će 47,2 godine a na osobe starije od 65 godina otpadat će skoro 30% stanovništva EU-a (16% u 2010. godini). Za nekoliko godina, europsko radno sposobno stanovništvo će se smanjiti, dok će ono od 65 i više godina i dalje rasti - do dva milijuna ljudi godišnje. Te 2060. godine na svake dvije radno sposobne osobe dolazit će jedna starija osoba (od 65 godina i više).

Kod nas su ta kretanja u još negativnijem razmjeru: s postojećim padom nataliteta, do 2050. godine će nas biti 3,5 milijuna; godišnje se kod nas rađa 43.000 djece, a trebalo bi se, radi obnavljanja ljudskog potencijala, rađati 63.000. Kao rezultat navedenih demografskih kretanja te posljedica socijalnih umirovljenja, odnos između broja zaposlenih i umirovljenika je

gotovo izjednačen. Ovakvu anamnezu dodatno su pogoršale posljedice ekonomske krize koja je domino učinkom zahvatila cijeli prostor globalne ekonomije, pa tako i našu zemlju.

Europa koja stari, donosi izazove za tržište rada, zdravstvene sustave i životni standard. Mnogi se boje da će se život starijih osoba pogoršati pa će to biti preveliki teret za javne proračune; drugi drže da se starije osobe same pobrinu za sebe ili žele propisati da djeca i unuci trebaju skrbiti za svoje stare.

Naravno, taj opći proces sustavom spojenih posuda penetrira i u naša gospodarstva i socijalna tkiva, dodatno otežan i specifičnim lokalnim procesima novijeg razdoblja (tranzicija, domovinski rat i sl.). Iza šturih ali točnih statističkih podataka i prognoza krije se odgovornost političkih elita, upravljačkih struktura i institucija da se suoče s posljedicama na području socijalnih potreba i javnih financija i nađu odgovarajuća razvojna rješenja; promišljanja tog podatka ukazuju na potrebu da se radikalno promijeni socijalni okvir u kojem se odvija život u trećoj dobi; Postojećim, a posebno nadolazećim skupinama generacija starijih, mora se osigurati društveni prostor i životni sadržaj u kojem ne će samo vegetirati nego će svojom aktivnošću popunjavati nastale socijalne, obrazovne pa čak i gospodarske praznine. U EU okruženju se, kao rješenje, osmislio model aktivnog starenja. Tijekom 2012., proglašene Europskom godinom aktivnog starenja, promišlalo se na tri glavna područja.

Prvo je područje zapošljavanja, kako u smislu produljenja životnog radnog vijeka,

tako i u smislu promicanja različitih oblika aktivnosti starijih. S rastom očekivanog životnog vijeka u cijeloj Europi, rastu i godinama za odlazak u mirovinu, te je sada gotovo u svim europskim zemljama, kao i u Hrvatskoj, ciljano dob za umirovljenje - 65 godina, iako u nekim zemljama se podiže na 67, ali s visokim prijelaznim rokovima (ne prije tridesetih). No, mnogi se boje da neće moći zadržati sadašnje radno mjesto ili naći novo do odlaska u mirovinu; prisutna je i bojazan za ostvarenje zadovoljavajuće mirovine. Starijim radnicima moramo stoga pružiti veće izgleda na tržištu rada. Inicijative kojima se to može postići su:

- cjeloživotno učenje i stjecanje novih vještina;
- osiguranje zdravih radnih uvjeta;
- izrada strategije za rješavanje problema starenja u tvrtkama;
- prenošenje iskustava starijih na mlađe;
- osnivanje službi za zapošljavanje starijih osoba;
- eliminiranje dobne diskriminacije;
- donošenje poreznog sustava i sustava pogodnosti koji potiču zapošljavanje starijih osoba.

Drugo je područje participacije - aktivnog sudjelovanja u društvu. Kraj zaposlenja ne mora ujedno značiti i prestanak aktivnosti u cijelosti. Doprinos starijih osoba društvu, kao osoba koji i sada skrbe o drugima, obično o vlastitim roditeljima, supružnicima ili unucima, često nije uzet u obzir; isti je slučaj i s njihovom ulogom kao volontera. Prepoznavanjem postojećeg radnog doprinosa umirovljenika i starijih osoba već sada, kako materijalno, tako i u zamjenu

za nerazvijene socijalne servise, omogućila bi se svojevrsna legalizacija tog tipa njihovog rada, zatim volonterskih aktivnosti, te njihov ukupni doprinos u okviru bruto društvenog proizvoda.

Potrebno je pokrenuti i inicijative kojima će se osigurati takvi mirovinski sustavi koji će jamčiti sigurnost dohotka u starosti, osigurati društvena potpora aktivnoj participaciji starijih u društvenim aktivnostima i volontiranju; potpora starijim osobama koje skrbe o drugima (djeci, invalidima, starijima); vrednovati doprinos koji stari daju zaposlenima u sferi usklađivanja posla i obiteljskih obveza; promicati solidarnost i dijalog te premošćivanje informatičkog jaza. Aktivno starenje nije, zasigurno, priča o prinudnom, već dobrovoljnom radu; ali ne skrivenom i neregistriranom, već javnom i priznatom radu. To nije obvezatan rad do dobi u kojoj određene poslove i nije moguće obavljati (hoće li vam odgovarati da na poziv hitne pomoći po vas dolazi 70-godišnji bolničar i nosi vas po stepenicama do ambulantnog vozila, dok vam 68-godišnji liječnik pokušava pronaći venu?), a pogotovo to nije rad koji stari moraju obavljati zato jer je zakazala država pa nadomješta-ju socijalne servise.

Kod nas se aktivno starenje od strane izvršne vlasti uglavnom doživljava kao zahtjev za produljenje dob za umirovljenje ili omogućavanje zapošljavanja umirovljenika uz odbitak dijela mirovine. Koncept aktivnog starenja je daleko od toga!

Treća je dimenzija promicanje neovisnog života. Kako starimo, naše zdravlje slabi. No, mnogo se toga može učiniti da se to slabljenje uspori, a okolina se može značajno prilagoditi kako bi stvorila bolje uvjete za ljude koji pate od različitih oštećenja i invalidnosti. Aktivno starenje podrazumijeva i osnaživanje nas samih dok starimo, kako bismo imali svoj život pod

kontrolom što je dulje moguće. I konačno, kako bismo što dulje bili u mogućnosti živjeti u vlastitom domu, ukoliko je sukladan potrebama njegovih stanara.

Do pomaka možemo doći brojnim aktivnostima a posebno: promicanjem zdravlja i preventivne zdravstvene zaštite; prilagođavanjem prometnog i prijevoznog lokalnog sustava mogućnostima ove skupine stanovništva; prilagođavanjem sustava opskrbe te pružanja usluga u lokalnoj zajednici; osiguranjem samostalnosti u dugoročnoj skrbi; prilagodbom tehnologije u svrhu poticanja neovisnog življenja; prilagođavanjem stambenih uvjeta.

Premda kod nas postoje određeni oblici nastojanja da se osmišljavanju života građana treće dobi pride organizirano (tu najveću ulogu igraju volonterski oblici djelovanja, s znatnom dozom improviziranja), pravi zamah djelovanja na tom području očekuje se nakon ulaska u EU; novo stvorenom modelima, mjerama i standardima. Dosadašnja su izučavanja pokazala da je proces aktivnog starenja jedan od najtežih civilizacijskih zadataka, zbog svojih antropoloških, socijalnih i gospodarskih komponenti koje djeluju unutar političkog sustava; u tom se smislu nameće potreba postojanja i djelovanja organizirane snage koja svojim iskustvenim, programskim i kadrovskim potencijalima može odgovoriti zadatku. U Hrvatskoj je taj problem utoliko veći i složeniji jer imamo niske ekonomske preduvjete, vrlo nisko razvijene socijalne usluge (vrtići, domovi, hospiciji itd.), skućena iskustva i znanja, nedostatak vizije i otvorenosti za novo. Kod nas se aktivno starenje od strane izvršne vlasti uglavnom doživljava kao zahtjev za produljenje dobi za umirovljenje ili zapošljavanje umirovljenika uz odbitak dijela mirovine. Koncept aktivnog starenja je daleko od toga!

Što možemo učiniti? Skupina starijih koja ima zdravstvenih problema u posebno-ju je niži društvene brige jer je radijus njihovih

aktivnosti skraćen; njihova svakodnevnica zahtijeva specifične oblike participiranja odgovarajućih institucija.

Skupina koja još uvijek posjeduje mentalne i fizičke sposobnosti na dovoljnoj razini, zahtijeva svoje uključivanje u sve pore aktivnog življenja; a to podrazumijeva:

- nastojanje da se fizičko i mentalno zdravlje zadrži i što više očuva;
- pored uključivanja u razne volonterske aktivnosti, programe održavanja kondicije i visoke razine fizičkih sposobnosti, u preko 30% populacije starije dobi javlja se i spremnost za ponovno uključivanje u radni proces;
- pokrenuti sustavnu brigu poslodavaca oko osiguranja radnih uvjeta u kojima će djelatnik što zdraviji doći do mirovine;
- poticati cjeloživotno učenje koje osigurava savladavanje suvremenih vještina sve do kraja radne karijere;
- zatražiti obvezivanje poslodavca da osigura radne uvjete, radno vrijeme i organizaciju posla tako da budu bolje prilagođene potrebama starijih zaposlenika;
- uvesti odredbe za uvjete zasnivanja radnog odnosa i plaćanja rada starijih odnosno umirovljenih osoba - poticajnim propisima i stimulativnim dodacima;
- priznavanje, podupiranje te nagrađivanje rada koji starije osobe obavljaju kao volonteri u udruženjima te osobito o području socijalne skrbi.

Dosadašnja iskustva svjedoče o velikoj sadržajnoj i društvenoj koristi komunikacije starih i mladih; u interakciji mlađe osobe mogu mnogo naučiti iz iskustva, vještina i kulturnog nasljeđa starijih; istovremeno, stariji u komunikaciji s mladima, kroz osmišljene programe, doživljavaju svoju emotivnu, stvaralačku pa čak biološku reafirmaciju; kod nas je ova aktivnost u začetku, prepuštena inicijativi i spretnosti pojedinaca te se SUH sprema i na ovom području potaknuti izradu dugoročnih sustavnih mjera i programa, ma koliko da su postojeća nadležna ministarstva gluha na takve inicijative.

Moramo li se doista bojati sve starijeg društva? Definitivno ne ako dulje sačuvamo zdravlje, ako stvaramo više povoljnih prilika za starije radnike na tržištu rada, ako ostanemo aktivni članovi zajednice i ako možemo živjeti u okruženju gdje starenje ne znači da smo ovisni o drugima - ukratko, ako „aktivno starenje“ postane realnost za sve nas. Pobrinimo se da imamo najveće moguće izgleda ostati zdravi, aktivni i neovisni kad ostarimo!

Rad za starije - pravo, a ne obaveza

Piše: prof. dr. sc. Ivana Grgurev,
izvanredna profesorica na Katedri za radno i socijalno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu

Uvodno se može reći kako s obzirom na sve duži životni vijek i opterećenost mirovinskih sustava, nije teško izlistati argumente za što duže zadržavanje radnika u radnom odnosu odnosno odgodu njihova ulaska u sustav mirovinskog osiguranja. Međutim, hrvatsko zakonodavstvo je nekonzistentno, jer, primjerice obvezni prestanak ugovora o radu stjecanjem uvjeta za starosnu mirovinu u konfliktu je s konceptom aktivnog starenja. Odredbe važećih domaćih propisa koje omogućuju/onemogućuju rad umirovljenicima i radnicima starije dobi znaju biti vrlo zbunjujuće i suprotstavljene. Logične su stoga sugestije zakonodavcu kako je potrebno unaprijediti važeće zakonodavstvo u cilju olakšavanja radnog angažmana umirovljenika i starijih radnika. Tim se argumentima pridružuje i jasno izražena želja pojedinih radnika da rade duže od dobi predviđene za umirovljenje.

1. bez zabrane rada po ispunjenju uvjeta za starosnu mirovinu
2. prilagodba uvjeta rada i radnog mjesta
3. dopuna niskih mirovina kroz zakonske uređenje malih poslova, bez prekidanja mirovine!

Primjer za to su brojni predmeti pred Sudom EU poput danskog predmeta *Andersen*. U tom predmetu, pravo na otpremninu nije imao radnik kojem je otkazan ugovor o radu. Naime, to pravo nije imao jer je imao uvjete za umirovljenje. Tvrdio je da nema namjeru koristiti starosnu mirovinu već aktivno tražiti zaposlenje te da mu je stoga potrebna otpremnina. Nadalje, spremnost starijih radnika za rad jasno je izražena i u bugarskom predmetu *Georgiev* pred istim Sudom u kojem je profesor Georgiev tvrdio da je dobno diskriminirajuća odredba bugarskog zakonodavstva koja predviđa obvezno umirovljenje sveučilišnih nastavnika u dobi od 65 godina uz mogućnost rada na određeno vrijeme u dobi od 65 do 68. Oba su predmeta propitivala

odredbe nacionalnog zakonodavstva kao potencijalno dobno diskriminirajuće. U prvom je utvrđeno postojanje dobne diskriminacije, dok to nije utvrđeno u drugom predmetu. Poznati su i spojeni njemački predmeti *Fuchs* i *Köhler* pred Sudom EU o obveznom umirovljenju državnih službenika (državnih odvjetnika) u dobi od 65 godina. Tome u prilog ide i **zabrana dobne diskriminacije** (ZSD, *EU acquis*) - u vezi radnika koji su sposobni i voljni raditi, iako su stekli uvjete za starosnu mirovinu.

Je li svim radnicima u interesu što duže zadržavanje u radnom odnosu? Fizički radnici? Pomorci? Je li takvim radnicima koji ne mogu opstati u produljenom radnom stažu potrebno sniziti dobnu granicu za stjecanje prava na starosnu mirovinu ili je potrebno to regulirati razumnom prilagodbom? Ima li u važećim hrvatskim propisima, koji uređuju radna i socijalna prava, poticajnih odredaba koje omogućuju rad umirovljenicima i starijim radnicima?

U važećem hrvatskom zakonodavstvu postoje **propisi koji onemogućuju rad umirovljenicima i starijim radnicima**. Primjerice, u vezi čl. 104. toč. 3. Zakona o radu (otkaz ugovora o radu kada radnik navrší šezdeset pet godina života i petnaest godina mirovinskog staža, osim ako se poslodavac i radnik drukčije ne dogovore), postavlja se pitanje da li je odredba o obveznom umirovljenju u interesu poslodavaca, a ne u javnom interesu? Slične su i odredbe Zakon o radu o starijim radnicima (kriterij socijalnog izbora kod otkaza, suglasnost radničkog vijeća kod otkaza, duži otkazni rokovi...).

Legitiman je interes i poticanje zapošljavanja mladih i argument o preveniranju međugeneracijskog sukoba. Ograničenje prava na rad se može pravdati i prevencijom sporova o sposobnosti za rad u starijoj dobi. No, je li to odgovarajuća i nužna mjera? Ima zasigurno mnogo argumenata ZA i PROTIV u raspravi treba li pravo na starosnu mirovinu istodobno biti i obveza umirovljenja. Međutim, možda je najjači argument to što **23 države članice EU nemaju odredbu o obveznom umirovljenju za privatni sektor!** Slične odredbe su u čl. 137. st. 1. toč. 3. Zakona o državnim službenicima (odredba o obveznom umirovlje-

nju), zatim u čl. 78. st. 2. i 3. Zakona o mirovinskom osiguranju (polazni faktor kao faktor kažnjavanja i faktor nagrađivanja);

S druge strane, u Hrvatskoj se upravo planira donošenje zakona o privremenim i povremenim poslovima, a sličan tip zapošljavanja (tzv. *mali poslovi*) poznaju njemačko, austrijsko i švicarsko zakonodavstvo, dok je u Sloveniji sličan zakon srušen na referendumu. Takvi su poslovi obično oslobođeni uplate doprinosa za socijalna davanja, široke zakonske mogućnosti takvog oblika zapošljavanja trpe ozbiljne kritike (niski porezi zbog čega država trpi štetu, stvaranje marginaliziranih skupina na tržištu rada, diskriminacija itd.). U svakom slučaju treba preporučiti veliki oprez pri eventualnom otvaranju te mogućnosti zapošljavanja u nas, kao dopuni starosnoj mirovini.

Što preporučiti zakonodavcu:

- **izostavljanje odredbe o obveznom umirovljenju ispunjenjem uvjeta za starosnu mirovinu iz ZR-a** (prepuštajući strankama kolektivnog ugovora da to urede u skladu sa specifičnostima pojedinih struka) ili fleksibilno uređenje dobi za umirovljenje po kojem bi se za svaku struku/grupu poslova zakonom predvidjela druga dob za umirovljenje (primjerice za fizičke radnike niža dob, a za sveučilišne nastavnike i novinare viša), te fleksibilan prestanak rada prilagođen strukama/prirodi posla;
- razmotriti potrebu izmjene odredbe o snižavanju dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu u Zakonu o stažu osiguranja s povećanim trajanjem;
- **uvođenje obveze razumne prilagodbe uvjeta rada i mjesta rada starijim radnicima** (postojeći čl. 4. st. 2. ZSD odnosi se isključivo na OSI);
- **dopuna niskih mirovina kroz zakonske uređenje malih poslova, bez prekidanja mirovine** (tzv. *Minijob*, *Mikrojob*, „450-Euro-Job“, *Geringfügige Beschäftigung*) poznatih u usporednim pravnim sustavima poput njemačkog, austrijskog i švicarskog, kao moguća i nadzirana opcija.

PRILAGODBA RADNOG MJESTA

Zablude o starijim radnicima

Piše: prim. dr.sc.Marija Zavalić, dr. med.,
specijalist medicine rada, ravnateljica
Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja
i sigurnost na radu

Definicija "starijih radnika" razlikuje se od studije do studije, ali se najčešće stariji radnici definiraju kao radnici stariji od 55 godina, jer se učinci starenja obično pojavljuju nakon 55 godine života. Starenje donosi promjene, pozitivne i negativne. Zdravstveno stanje i funkcionalna sposobnost osobe pada s porastom dobi, ali iskustvo i spoznaja da mogućnost učenja i prihvaćanja novih spoznaja ne ovisi o dobi ipak stvara dobar temelj za ostanak i uspješnost ove dobne skupine u svijetu rada.

Prema predviđanjima Ujedinjenih naroda 2050 godine na u svijetu će biti više od 22% osoba starijih od 60 godina (UN, 2009.), dakle osoba koje su radno sposobne i koje su najčešće ili bi trebale biti, zaposlene osobe. Procjenjuje se da će se u Europskoj Uniji udio starijih radnika povećavati tijekom sljedećih nekoliko desetljeća, pa će oni dobne skupine od 55 do 64 godine u razdoblju između 2010. i 2030. porasti za oko 16,2%.

Stopa aktivnosti radnika starijih od 55 godina je u zemljama EU manja od 50% (u Hrvatskoj se kreće oko 30%; a starijih

od 60 godina - samo 10%), što pokazuje da više od polovice starijih radnika napusti posao prije dobne granice za mirovinu. To je razlog zbog kojeg se širom svijeta sve više pridaje pozornost prilagodbi radnog mjesta i radnih uvjeta starijim radnicima i time koji omogućuje dulji radni vijek. Održavanje radne sposobnosti kao bitne pretpostavke za održivost mirovinskog sustava započeo u ranim devedesetim.

Proces starenja nije jednoznačan i uvelike ovisi o pojedinoj osobi, njenoj mentalnoj i fizičkoj kondiciji, a kod obavljanja pojedinih poslova i njenom radnom iskustvu. Na mogućnost rada u starijoj dobi značajnu ulogu igra i opća razina zdravlja pojedinca. Svi ovi čimbenici međusobno kombinirani igraju ključnu ulogu u procjeni ima li stariji radnik povećan rizik od bolesti i ozljede te povećanu mogućnost ugrožavanja svog i tuđeg zdravlja ili nanošenja materijalne štete. Uvijek treba imati na umu, a što se danas prečesto zaboravlja, da stariji radnici zbog iskustva donose bitne mnoge prednosti poduzeću. Zbog njihovih vještina i iskustva stečenog tijekom dugogodišnjeg rada smanjuju se negativni utjecaji zahtjeva radnog mjesta i pad pojedinih vještina koje su sukladne dobi. Ovi su radnici dragocjeni mentori i učitelji mlađih radnika te je neosporna njihova uloga ka-

ko u prenošenju stečenog znanja tako i u provođenju mjera za održavanje sigurnosti i zdravlja na radnom mjestu i u radnom okruženju.

Razlozi?

Više od polovice starijih radnika u zemljama EU odlazi u mirovinu prije dobne granice za umirovljenje što govori o potrebi učinkovitije zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u ovoj dobnoj skupini. Ovo je skupina radnika u kojoj su češće bolesti sustava za kretanje, kao posljedice degenerativnih promjena koje se javljaju sukladno dobi, ali je bitno znati da na njihov prerani nastanak ili težinu, osim genetskih čimbenika bitno utječu i okolišni čimbenici, uključujući i uvjete s radnog mjesta. U navedenoj su životnoj dobi česte bolesti krvožilnog sustava osobito kardiovaskularne bolesti, dijabetes te mentalni poremećaji među kojima je depresija jedan od najčešćih razloga nesposobnosti za rad i prijevremenog umirovljenja. Prednosti zapošljavanja starijih radnika s druge strane su te što su to zrele, pouzdane, prilagodljive, iskusne osobe i vjerni radnici vezani za tvrtke.

Na tablici (desno) prikazan je očekivani pad funkcija pojedinih organskih sustava sukladan dobi.

ORGANSKI SUSTAV/ POSAO	DOB	PROCIJENJENI PAD RADNE SPOSOBNOSTI	SMANJUJE MOGUĆNOST RADA NA RADNIM MJESTIMA
Kardiorespiratorni	nakon 30-te godine života	1-2% godišnje	Poslovi s fizičkim opterećenjem, poslovi u nepovoljnim mikroklimatski uvjetima Mjere za prilagodbu: vježbanje, slobodan ritam rada, rad bez norme, češće i duže pauze.
Rad u nepovoljnim klimatskim uvjetima (bilo da rade u uvjetima visokih ili niskih osjećajnih temperatura).	Starenjem organizma smanjuje se i sposobnost tijela da se adaptira na novonastale temperaturne uvjete.	1 do 2% godišnje	Omogućiti rad u fiziološkim temperaturnim uvjetima.
Sustav za kretanje	Nakon 45 godine života	Smanjena elastičnost zglobova; smanjena mišićna snaga; najčešći ozljede istegnuća i uganuća, nerijetke frakture dugačkih kostiju, nagnječenja i lomovi u području lednog dijela kralježnice i mekih tkiva uz kralježnicu	Rad u prisilnim i nepovoljnim položajima tijela; guranje i dizanje tereta iznad 15 kilograma, nemogućnost potpunog zadovoljenja na poslovima sa povećanim i statičkim i dinamičkim opterećenjima pojedinih mišićnih grupa. Mjera: promjena radnog mjesta, česte pauze, vježbanje pod nadzorom; smanjiti zahtjeve glede fizičkih opterećenja; smanjenje težine i / ili veličine predmeta koje dižu, guraju ili vuku-bez obzira što zadovoljavaju kriterije propisane općim normama, instalirati protuklizne podne površine, predmeti, dokumenti i materijali, koji se najčešće koriste ili kad njihovo korištenje zahtijeva brze pokrete ruku, moraju biti nadomak radniku da bi smanjili istezanje i uvijanje te preopterećenje šake i prstiju, Redoviti nadzor vida uz obveznu korekciju gdje je potrebna, prilagoditi osvjetljenje, smanjiti bliještanje, poboljšati razinu rasvjete. Češće pauze; veći ekrani na računalima,; staviti adekvatnu rasvjetu za stubišta i hodnike; komunikacijski putovi moraju biti bez neravnih površina; uskladiti karakteristike monitora tako da se koristi veći zaslon i veći font, izbjegavati preveliki kontrast s pozadinom.
Vidne sposobnosti	Kontinuirano tijekom života-ne kod svih radnika	Gubitak vidne oštine; suženje vidnog polja, teškoće pri razlikovanju nijansi boja	
Vrijeme i brzina reakcije, pad kognitivnih funkcija, umor kao posljedica poremećenog sna.	Bitno usporeno nakon 55 godine života	Teže snalaženje u poslovima u kojima je bitna brza reakcija; promjene očituju se usporenom percepcijom, nesigurnošću kod donošenja odluka, gubitka zadržavanja pažnje, deficitom memorije.	Vježbanje, korištenje iskustva, primjena ranije naučenog, uz potporu kolega poticati iskustvo, veće pauze, razjašnjenje spornih situacija. Izobrazba na radnom mjestu, zajedno s različitim vrstama posebnih tečajeva za obuku osoblja daju starijim radnicima priliku da ojačaju svoje kapacitete, cjeloživotno učenje; učenje tijekom starenja je važan faktor uspjeha aktivnog starenja i duže održivosti radne sposobnosti
Sluh	Oko trećina radnika starijih od 55 godina ne čuje razgovijetno govor	Teža komunikacija, osobito u pogonima u kojima buka prelazi 80 dBa	Izbjegavanje rada na poslovima na kojima je komunikacija osobito nužna za sigurnost i zdravlje
Organizacija posla		Kraći san, češće buđenje, umor	Kraće smjene - optimalno 4 do 6 sati; dati dovoljno informacija starijem radniku o poslovima koje treba obaviti kako bi se smanjili problemi vezani s dobi zbog smanjene percepcije i dati slobodu u planiranju na koji će način obaviti te poslove; mogućnost da sami biraju vrijeme svoje stanke za odmor; raspoređivanje na mjesta rada sa smanjenim rizikom za ozljedu na radu ili profesionalnu bolest, kod poslova sa ponavljajućim pokretima kombinirati rad tako da se izmjenjuje s drugim poslovima koje je radnik u potpunosti savladao; izbjegavati monotone i dosadne prejednostavne poslove; omogućujući dovoljno vremena za prilagodbu novim poslovima; česti stres zbog poteškoća u prilagodbi promjenjivim tehnologijama te su potrebne dodatne edukacije.

Zaključci

Jedna od ključnih zabluda jest da kod starijih radnika zbog pada funkcionalnih sposobnosti i kroničnih bolesti radna sposobnost opada i da to automatski dovodi do pogoršanja učinkovitosti i smanjene produktivnosti. Prema izvješću Eurostata „*Health and Safety at work in Europe (1999-2007)*“, odnos između dobi i produktivnosti je znatno složeniji jer je **prednost starijih radnika u radnom iskustvu, znanju, stručnosti, prilagodljivosti te korištenju kompenzacijskih strategija**. Nema dosljednih dokaza da su stariji radnici općenito manje produktivni od mlađih radnika. U isto vrijeme, **postoje dokazi da na produktivnost više utječu stručnost i iskustvo od utjecaja dobi**.

Stariji radnici ne izostaju češće s posla u odnosu na mlađe radnike; mlađi su radnici češće na kraćim, a stariji na dužim bolovanjima, ali je prosječan broj dana bolovanja kod obje skupine jednak. stariji radnici općenito imaju manju vjerojatnost od ozljede na radu od svojih mlađih kolega, ali su zbog težina ozljeda kod njih posljedice znatno teže jer često dovode do trajnog invaliditeta. Kod starijih je radnika čest i stres na radnom mjestu, a njegovi su uzroci nedostatak mogućnosti za razvoj karijere i usavršavanja, te poteškoće u prilagodbi promjenjivim tehnologijama. Adaptacijom radnog mjesta omogućujemo starijim radnicima dostojanstven rad i siguran i dostojanstven odlazak u mirovinu.

hzmo HRVATSKI ZAVOD ZA MIROVINSKO OSIGURANJE

info.HZMO

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE - SUH

Zagreb, srpanj 2013., godina VI., br. 7

UREDBE EU O KOORDINACIJI SUSTAVA SOCIJALNE SIGURNOSTI – OD 1. SRPNJA PRIMJENJUJU SE I NA HRVATSKE DRŽAVLJANE –

Hrvatski sabor je na sjednici održanoj 19. travnja 2013. donio Zakon o provedbi uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti koji je objavljen u "Narodnim novinama", broj 54/13. od 7. svibnja 2013. Ovaj zakon stupa na snagu s danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Na području cijelog sustava socijalnog osiguranja, pa tako i mirovinskog osiguranja, primjenjivat će se uredbi EU o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti na državljane država članica EU, što znači i na hrvatske državljane. Te uredbi ne mijenjaju hrvatske propise o mirovinskom osiguranju, već ih samo koordiniraju s nacionalnim mirovinskim sustavima drugih država članica te zamjenjuju 18 dvostranih ugovora (od ukupno 25) o socijalnom osiguranju koje RH primjenjuje s državama članicama EU/EEA. U EU ne postoji jedinstvena granica godina života i rada za odlazak u mirovinu već svaka država članica EU to određuje za sebe.

Uredbe će zamijeniti dvostrane ugovore sa sljedećim državama: Austrijom, Njemačkom, Slovenijom, Slovačkom, Češkom, Nizozemskom, Luksemburgom, Italijom, Bugarskom, Belgijom, Mađarskom, Francuskom, Poljskom, Velikom Britanijom, Danskom, Švedskom, a naknadno (kad se ispune diplomatski uvjeti) i s Norveškom i Švicarskom koje nisu države članice EU, ali primjenjuju uredbi EU na tom području. Na snazi će ostati ugovori sa sljedećih sedam država koje se sa stajališta EU smatraju tzv. "trećim državama". To su: Australija, Kanada, Quebec, Makedonija, Bosna i Hercegovina, Turska, bivša SR Jugoslavija (do sklapanja odvojenih

ugovora s Crnom Gorom i Srbijom).

Ako je osoba navršila mirovinski staž samo u Hrvatskoj, na nju se neće primijeniti uredbi EU, već samo hrvatski mirovinski sustav. Temelj za primjenu uredbi je element inozemnosti na razini EU, a da bi se primijenili ti propisi potrebno je da se za osobu, koja se kretala ili se kreće u različitim državama članicama EU, primjenjuje ili se primjenjivalo nacionalno zakonodavstvo s područja socijalne sigurnosti dviju ili više država članica EU. U odnosu na mirovine, to znači da se zbraja mirovinski staž navršen u dvije ili više država članica radi ostvarivanja prava na razmjerni dio mirovine iz svake države članice u kojoj je osoba navršila razdoblja mirovinskog staža. Visina mirovine ovisi o uplati doprinosa tijekom radnog vijeka.

Zahtjev za mirovinu građanin EU podnosi u državi u kojoj živi ili u kojoj je posljednjoj radio, a ta je država onda odgovorna za obradu zahtjeva i prikupljanje podataka iz svih zemalja u kojima je osoba radila.

HZMO je na temelju Zakona o provedbi uredbi EU za koordinaciju sustava socijalne sigurnosti nadležan za tri područja:

- za mirovine
- za doplatku za djecu i
- za određivanje zakonodavstva države članice na osobe koje se kreću u EU.

Doplatku za djecu do sada je bilo moguće ostvariti samo u nacionalnim uvjetima prema Zakonu o doplatku za djecu i on se nije mogao isplaćivati u inozemstvo. Sada će se u slučajevima u kojima je obitelj povezana radom ili prebivalištem s više država članica EU na doplatku za djecu primjenjivati uredbi EU, uz mogućnost zbrajanja razdoblja prebivališta za uvjet od tri godine prebivališta i mogućnost isplate u inozemstvo.

Određivanje mjerodavnog zakonodavstva

odnosi se na situacije kada se poslodavac nalazi u jednoj državi, a radnik, državni službenik, pomorac ili transportno osoblje u drugoj državi članici, ili kada samozaposlena osoba obavlja djelatnost u jednoj državi, a privremeno obavlja poslove u drugoj državi članici. Uredba određuje pravilo da se na jednu osobu u određenom razdoblju primjenjuje zakonodavstvo samo jedne države članice, pa će HZMO donositi odluke o primjeni hrvatskog zakonodavstva prema pravilima određenim uredbama. Inače, za taj dio je do 30. lipnja bio nadležan, prema dvostranim ugovorima o socijalnom osiguranju HZZO, a od 1. srpnja 2013. bit će nadležan HZMO.

Ako se umirovljenik seli u državu u kojoj nema umirovljenička prava, u tom slučaju mora se javiti državi u kojoj ima zdravstveno osiguranje kako bi, zajedno s obitelji, ostvario pravo na zdravstveno osiguranje u državi boravka, koje se iz matične države prenosi na državu boravka. Ako umirovljenik ne prima mirovinu u državi u kojoj živi, za njegovo zdravstveno osiguranje nadležna je država u kojoj je najdulje radio, bez obzira na to gdje živi.

OD 1. SRPNJA 2013.
PAPIRNATA RADNA KNJIŽICA
ODLAZI U POVIJEST

U skladu s odredbama Zakona o radu, od dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji radne knjižice se više neće izdavati – tako se od 1. srpnja 2013. ukida radna knjižica kao javni dokument.

Poslodavci su dužni svakom radniku, u roku od tri mjeseca vratiti radnu knjižicu, a sve podatke o osiguraniku važne za ostvarivanje mirovinskih i drugih prava vodit će nadležna služba Hrvatskog zavoda za mirovinskog osiguranja u obliku elektroničkih zapisa.

PREGLED BROJA KORISNIKA I PROSJEČNIH SVOTA MIROVINA U LIPNJU 2013.

VRSTE MIROVINA	BROJ KORISNIKA	PROSJEČNA MIROVINA U KUNAMA UMANJENA ZA POREZ I PRIREZ
I. KORISNICI MIROVINA PREMA ZAKONIMA O MIROVINSKOM OSIGURANJU*		
starosna	508049	2.447,52
invalidska	243523	1.967,16
obiteljska	236421	1.868,95
UKUPNO	1128276	2.205,63
II. HRVATSKA VOJSKA prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba (DVO, PS i OSO)		
starosna	2449	4.663,27
invalidska	8831	3.188,15
obiteljska	727	3.606,32
UKUPNO	12007	3.514,34
III. KORISNICI MIROVINA KOJIMA JE MIROVINA ODREĐENA PREMA ZAKONU O PRAVIMA HRVATSKIH BRANITELJA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI		
Najniža mirovina (čl. 31. st. 3. ZOPHBDR)**	440	2.424,12
invalidska	58406	5.063,68
obiteljska	13920	6.781,70
UKUPNO	72766	5.376,38
IV. KORISNICI MIROVINA OSTVARENIH PREMA UGOVORU IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE O SURADNJI NA PODRUČJU PRAVA STRADALNIKA RATA U BOSNI I HERCEGOVINI KOJI SU BILI PRIPADNICI HRVATSKOG VIJEĆA OBRANE I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI - HVO ("NN", broj 2/06.)		
invalidska	6328	2.789,47
obiteljska	587	3.094,89
UKUPNO	6915	2.815,40
SVEUKUPNO (I+II+III+IV)	1219964	2.411,09

NAPOMENA: * Prosječne mirovine (I.-IV.) umanjene su za porez i prirez prema Zakonu o porezu na dohodak (NN, br.177/04.), osim obiteljskih mirovina prema članku 9. stavku 1. točki 7. i članku 53. stavku 2. Od obrade mirovina za lipanj 2010. (isplata u srpnju 2010.) primijenjen je Zakon o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak (NN, br. 80/10.), a od obrade mirovina za veljaču 2012. (isplata u ožujku 2012.) Zakon o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dohodak (NN, br. 22/12).

** Najniža mirovina priznata prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (NN, br.174/04.), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2005.

KORISNICI MIROVINA I VISINE MIROVINA, PREMA VRSTAMA MIROVINA U LIPNJU 2013.

SKUPINE SVOTA MIROVINA	M I R O V I N A							
	UKUPNO		STAROSNA		INVALIDSKA		OBITELJSKA	
	BROJ KORISNIKA	PROSJEČNA MIROVINA	BROJ KORISNIKA	PROSJEČNA MIROVINA	BROJ KORISNIKA	PROSJEČNA MIROVINA	BROJ KORISNIKA	PROSJEČNA MIROVINA
0	1	2	3	4	5	6	7	8
do - 500,00	89707	238,38	55163	230,80	18461	257,60	16083	242,31
500,01 - 1.000,00	98775	771,18	52079	762,93	18356	755,76	28340	796,31
1.000,01 - 1.500,00	132027	1.279,04	59300	1.283,59	35074	1.296,58	37653	1.255,53
1.500,01 - 2.000,00	239845	1.802,39	102458	1.798,94	73384	1.803,07	64003	1.807,11
2.000,01 - 3.000,00	313965	2.452,32	183027	2.481,16	66558	2.419,20	64380	2.404,58
3.000,01 - 4.000,00	161377	3.440,47	120101	3.451,98	22286	3.397,15	18990	3.418,54
4.000,01 - 5.000,00	58084	4.409,82	46468	4.412,13	6319	4.395,79	5297	4.406,21
5.000,01 - 6.000,00	20658	5.431,49	17273	5.441,94	2014	5.418,03	1371	5.319,61
6.000,01 - 7.000,00	8725	6.418,51	7739	6.416,99	763	6.433,07	223	6.421,42
7.000,01 - 8.000,00	3456	7.365,41	3140	7.369,78	277	7.298,31	39	7.489,75
veće od - 8.000,00	1657	8.980,44	1584	8.977,22	31	9.098,29	42	9.015,21
UKUPNO	1128276	2.205,63	648332	2.417,97	243523	1.967,16	236421	1.868,95

NAPOMENA: Od mirovine za siječanj 2012. (isplata u veljači) primjenjeni su zakoni: Zakon o dopuni zakona o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (NN, br. 114/11), Zakon o dopuni zakona o mirovinskom osiguranju (NN, br. 114/11) i Zakon o dopuni zakona o mirovinskom osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN, br. 114/11).

NAKLADNIK: HZMO - Središnja služba
UREĐUJE: Odjel za odnose s javnošću

A. Mišanovića 3, 10 000 Zagreb
www.mirovinsko.hr

Za nakladnika: Srećko Vuković
Urednica: Marica Imprčić-Junić
Grafički uredila: Maja Kos

Lektorica: Davorka Harasim
e-mail: urednistvo@mirovinsko.hr
fax: 01/4595-168

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE
U SRPNJU 2013.

ZAKON O RODILJNIM I RODITELJSKIM POTPORAMA

Zakon o roditeljnim i roditeljskim potporama ("Narodne novine" broj 85/08., 111/08.- ispravak i 34/11.), u primjeni je od 1. siječnja 2009. godine, a donesen je sa ciljem da se na jedinstven način urede prava i uvjeti, te način korištenja prava roditelja i njima izjednačenih osoba radi zaštite materinstva, njege novorođenog djeteta i njegova podizanja, te usklađenja njihovog obiteljskog i poslovnog života, čime se ujedno nastojalo pridonijeti boljoj i kvalitetnijoj skrbi o djeci te samim time i kvalitetnijem obiteljskom životu kao i poticanju očeva da se što više uključe u odgoj i podizanje djece.

Radi usklađenja domaćeg zakonodavstva sa propisima Europske unije Zakon je izmijenjen i dopunjen Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama koji je objavljen u „Narodnim novinama“ broj 54/13. od 7. svibnja 2013. godine sa stupanjem na snagu 1. srpnja 2013. godine odnosno sa danom kada Republika Hrvatska postaje članicom Europske unije.

1. UVOD

Tijekom primjene Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama pokazalo se da je Zakon u bitnome pridonio unapređenju korištenja njime utvrđenih pojedinih prava, a što se posebno ogleda u mogućnostima slobodnog izbora roditelja u pogledu načina korištenja propisanih prava prilagođenih potrebama djeteta i obvezama roditelja, te isto tako barem naznaku, znatnijeg uključivanja očeva u sudjelovanju u odgoju i podizanju djece.

Naime, Zakonom je omogućeno puno fleksibilnije korištenje prava roditelja i njima izjednačenih osoba koje brinu o djetetu na način da im je omogućeno da prava utvrđena Zakonom koriste kako je njima najprihvatljivije i usklađeno sa privatnim i poslovnim životom. Tako je primjerice pravo na roditeljski dopust, kao pravo zaposlenih i samozaposlenih roditelja pravo i obveza oba roditelja, a mogu ga prema vlastitom izboru iskoristiti do navršene 8. godine života djeteta.

Zakonom je omogućeno i pravo na vremenske i novčane potpore i onim majkama koje se ne vode u evidenciji nezaposlenih osoba, odnosno pravo je prošireno i na osobe koje su potpuno izvan sustava rada.

Ujedno, prava utvrđena Zakonom mogu osim hrvatskih državljana ostvariti i stranci s odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj uz ispunjenje i ostalih Zakonom propisanih uvjeta.

Tijekom prve dvije godine primjene Zakona ukazala se potreba za promjenom pojedinih odredbi Zakona u smislu njihove

preciznije definiranosti, odnosno u određenim situacijama primjerenije i fleksibilnije omogućiti prijenos prava korištenja s jednog na drugog roditelja koji nisu u istom radno pravnom statusu upravo za dobrobit djeteta. Također pokazalo se da određena prava treba urediti ovim Zakonom kako bi se cjelovito uredilo pitanje zaštite trudnice, odnosno majke na radnom mjestu te navedene institute preuzeti iz radnog zakonodavstva odnosno zaštite na radu. Isto tako pojedina prava iz sustava socijalne skrbi te obiteljskih odnosa bilo je potrebno urediti na drugačiji način u Zakonu, posebno u dijelu novčanih potpora za negu djece sa težim smetnjama u razvoju. Naime, naknada plaće za rad u skraćenom radnom vremenu radi njege djeteta s težim smetnjama u razvoju je jedno od rijetkih prava utvrđenih Zakonom, osim naknade plaće za roditeljni dopust zaposlenih i samozaposlenih roditelja (koje se pravo ostvaruje i prema propisima obveznog zdravstvenog osiguranja), a koje nije vezano uz iznos proračunske osnovice i za koju nije određen najviši iznos koji se može isplatiti na teret sredstva državnog proračuna.

Kako bi se izjednačili u pravima posvojitelji djeteta sa roditeljima, te se i na taj način pridonijelo poticanju posvojenja u Republici Hrvatskoj, novčane naknade za posvojiteljski i roditeljski dopust trebalo je utvrditi na istovjetan način i u istoj visini kao i roditeljima, s time da bi se naknada za cijelo vrijeme posvojiteljskog dopusta isplaćivala u istom, povoljnijem iznosu neovisno o dobi posvojenog djeteta.

Navedeno je postignuto Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama, koje je Hrvatski sabor donio po hitnom postupku na 23. sjednici 11. ožujka 2011. godine, a objavljen je u „Narodnim novinama“ broj 34 od 23. ožujka 2011. godine (u daljnjem tekstu: Zakon o izmjenama) sa stupanjem na snagu osmog dana od dana objave, odnosno 31. ožujka 2011. godine.

Pored navedenoga, Zakonom o izmjenama proširene su i dodatno razrađene odredbe glede nadležnosti Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: HZZO) kao provoditelja Zakona u provedbi prava, te je Zakonom o izmjenama HZZO-u utvrđena obveza, ali je dano i ovlaštenje HZZO-u u svezi provjere podataka i ispunjenje uvjeta (pravnih, medicinskih i drugih) osnovom kojih se ostvaruju pojedina prava iz Zakona i to kako prije priznavanja istih, tako i za sve vrijeme korištenja ostvarenih prava od strane korisnika. Ujedno je i nadzor nad zakonitošću rada HZZO-a usklađen sa odredbama Zakona o općem upravnom postupku.

Novinama koje su uvedene Zakonom o izmjenama željelo se dodatno osnažiti njegov pronatalitetni učinak, omogućiti veću

uključenost roditelja u svijet rada bez gubitka ostvarenih, a neiskorištenih prava, ojačati zaštitu trudnice, radnice koja je nedavno rodila i radnice koja doji, nastaviti trend povećanja uključenosti očeva u korištenje roditeljskog dopusta i drugih prava.

Isto tako omogućeno je zaposlenim majkama da u slučaju prekida u stažu osiguranja stoga što su privremeno ostale bez posla ostvare pravo na naknadu plaće u skladu s utvrđenom im osnovicom za obračun naknade plaće, budući da je rok prethodnog staža osiguranja prije početka korištenja prava iz Zakona utvrđen nešto liberalnije te se mora ispuniti uvjet od 12 mjeseci neprekidno ili 18 mjeseci s prekidima u posljednje dvije godine. Do ovih izmjena staž osiguranja je bio utvrđen u neprekidnom trajanju od 12 mjeseci prije korištenja prava.

2. NOVINE UVEDENE ZAKONOM O IZMJENAMA IZ 2011. GODINE

Ukratko o novinama uvedenim Zakonom o izmjenama koji je stupio na snagu 31. ožujka 2011. godine:

- uz majku i oca djeteta, posvojitelja i skrbnika, ovisno o radno pravnom statusu kao novi korisnici prava na roditeljne i roditeljske potpore utvrđeni su i udomitelj ili druga fizička osoba kojoj je maloljetno dijete odlukom nadležnog tijela povjereno na čuvanje i odgoj,
- utvrđeni su novi pojmovi: "trudna radnica", "radnica koja je nedavno rodila" i "radnica koja doji", te dodatno propisana prava navedenih radnica, koja mora osigurati poslodavac i to na dopust za slučaj da poslodavac ne osigura njihovu odgovarajuću zaštitu na radu, odnosno za slučaj da uvjeti rada mogu imati štetne posljedice po njihovo zdravlje ili zdravlje djeteta sukladno posebnim propisima,
- utvrđeno je i pravo radnice na slobodan radni dan mjesečno za prenatalni pregled, koji joj mora osigurati poslodavac, a potomji se smatra vremenom provedenim na radu,
- u dužem trajanju je određen obvezni roditeljni dopust zaposlene i samozaposlene majke, uvođenjem obveznog roditeljnog dopusta u ukupnom trajanju od 98 dana (28 dana prije očekivanog poroda i 70 dana nakon rođenja djeteta) te propisivanjem dodatnog roditeljnog dopusta (od 71. dana rođenja djeteta do navršenog 6. mjeseca), a vezano uz ove promjene i novi rok do kojeg se može koristiti roditeljni dopust kao rad u polovici punog radnog vremena i način korištenja dodatnih dana roditeljnog dopusta za slučaj prijevremenog rođenja djeteta,
- razmjerno duljini trajanja obveznog roditeljnog dopusta za zaposlene i samozaposlene majke propisana je i duljina roditeljne pošte od rada majke koja ostvaruje drugi dohodak, majke poljoprivrednice i nezaposlene majke te roditeljna brigu o novorođenom djetetu majke izvan sustava rada,
- propisan je iznos naknade za slučaj produženja korištenja roditeljskog dopusta u trajanju od 60 dana koji se pridodaje roditeljskom dopustu do 180 dana ako otac djeteta u tom vremenu koristi pravo na roditeljski dopust u trajanju od najmanje 90 dana,
- uređen je prienos pojedinih prava korisnika s jednog na drugog roditelja/korisnika koji nisu istog radno pravnog statusa,
- preciznije je propisano pravo na dopust ili rad u polovici punog radnog vremena radi njege djeteta s težim smetnjama u razvoju, način korištenja tog prava, te iznos naknade plaće roditelju koji koristi pravo na rad u polovici punog radnog vremena radi njege djeteta s težim smetnjama u razvoju, posebno za zaposlenog i samozaposlenog roditelja,
- na drugačiji je način definirano puno radno vrijeme, te se pod punim radnim vremenom u smislu Zakona smatra rad

od 40 sati tjedno, ako posebnim propisom, pravilnikom o radu, kolektivnim ugovorom, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca ili ugovorom o radu nije drugačije uređeno,

- utvrđena je mogućnost prenošenja prava korištenja posvojiteljskog dopusta s jednog na drugog posvojitelja te utvrđeni iznosi naknade za vrijeme korištenja prava na posvojiteljski dopust i roditeljski dopust, kao i za roditelje djeteta,
- skraćeno radno vrijeme (SRV) radi pojačane njege djeteta i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju utvrđuju se kao rad s polovicom punog radnog vremena,
- prema Zakonu o izmjenama prava na roditeljne i roditeljske potpore mogu ostvariti i stranci sa statusom azilanta ili osobe pod supsidijarnom zaštitom prema propisima o azilu,
- jasnije su i preciznije utvrđene pojedine odredbe Zakona radi jednostavnije i nedvojbene primjene u odnosu na propise u području rada i zaštite na radu,
- utvrđena su šira ovlaštenja HZZO-a u postupku provjere okolnosti za priznavanje prava prema Zakonu te uređen nadzor nad zakonitošću nadležnog ministarstva u skladu sa Zakonom o općem upravnom postupku,
- određen je iznos novčane kazne za prekršaje u slučajevima kršenja odredaba Zakona i prava korisnika.

2.1. Izmjene vezane uz korisnike prava

Zakonom o izmjenama (članak 1.), kojim je izmijenjen članak 2. stavka 3. Zakona, preciznije su **definirani korisnici prava** na roditeljne i roditeljske potpore, ovisno o svom radno pravnom statusu iz Zakona, a to su, kao što je već navedeno, uz majku i oca djeteta:

- posvojitelj djeteta,
- skrbnik maloljetnog djeteta,
- udomitelj maloljetnog djeteta
- druga fizička osoba kojoj je maloljetno dijete odlukom nadležnog tijela povjereno na čuvanje i odgoj.

U tom smislu je **člankom 3. Zakona o izmjenama**, kojim je **izmijenjen članak 7. Zakona** pobliže definiran svaki od navedenih korisnika prava, s time da posebno ukazujemo na definiciju skrbnika, drugu fizičku osobu kojoj je maloljetno dijete povjereno na čuvanje i odgoj, te udomitelja kao novog korisnika prava prema Zakonu o izmjenama.

Skrbnik maloljetnog djeteta je osoba kojoj je rješenjem nadležnog tijela maloljetno dijete povjereno na čuvanje i odgoj pod uvjetom da s njim živi u zajedničkom kućanstvu, a prava iz Zakona ostvaruje ovisno o svom radno pravnom statusu ako ta prava nije iskoristio roditelj djeteta.

Na gotovo istovjetan način je definiran i pojam **druge fizičke osobe** kojoj je maloljetno dijete povjereno na čuvanje i odgoj odlukom nadležnog tijela, a prava iz Zakona ostvaruje pod istim uvjetima i na isti način kao i skrbnik djeteta.

Slijedom navedenoga, i **skrbnik i druga fizička osoba** prava iz Zakona za povjereno im maloljetno dijete ostvaruju, ovisno o svom radno pravnom statusu, pod uvjetom:

- da imaju utvrđen status obvezno zdravstveno osigurane osobe
- da im je na čuvanje i odgoj povjereno maloljetno dijete
- da dijete živi s njima u zajedničkom kućanstvu
- da za dijete prava iz Zakona nije iskoristio roditelj djeteta.

Udomitelj maloljetnog djeteta, kao novi korisnik prava uveden Zakonom o izmjenama je osoba koja udomi maloljetno dijete pod uvjetom da sa djetetom živi u zajedničkom kućanstvu i koja ima utvrđen status u obveznom zdravstvenom osiguranju. Udomitelj prava na roditeljne i roditeljske potpore ostvaruje prema svom radno pravnom statusu s time da je **potrebno istaknuti** da udomitelj ostvaruje pravo **samo na vremenske ali ne i na novčane potpore**. Drugim riječima udomitelj koji ostvari pravo na pri-

mjerice roditelj ili roditeljski dopust ili roditeljnu ili roditeljsku pošte-
du od rada u vremenski propisanom trajanju za vrijeme trajanja
toga prava neće ostvariti i pravo na naknadu plaće, odnosno
novčanu naknadu.

I udomitelj, jednako kao i skrbnik, odnosno druga fizička oso-
ba kojoj je maloljetno dijete povjereno na čuvanje i odgoj prava
na vremenske potpore ima pravo koristiti samo pod uvjetom da
iste nisu iskorištene od strane roditelja djeteta.

2.2. Promjene vezane uz staž osiguranja

Iznos naknade plaće zaposlenih i samozaposlenih korisnika za
vrijeme korištenja prava na roditeljnu i roditeljsku potpore uvjeto-
van je **propisanim stažem osiguranja** (prethodno osiguranje), ko-
ji mora biti ispunjen prije početka korištenja pojedinog prava ka-
ko bi korisnik za potonje mogao ostvariti naknadu plaće u za to
propisanim iznosu.

Pod stažem osiguranja podrazumijeva se staž koji je fizička
osoba ostvarila na temelju svog nesamostalnog ili samostalnog
rada, te na temelju naknade plaće nakon prestanka toga rada
ostvarene prema propisima iz obveznog zdravstvenog osigu-
ranja.

Izmijenjenim člankom 24. Zakona **uvjet staža osiguranja** za
ostvarivanje prava na propisanu visinu naknade plaće **povoljnije
je utvrđen** nego do tada (kada je iznosio 12 mjeseci neprekidno)
i određuje se u trajanju **12 mjeseci neprekidno ili 18 mjeseci s
prekidima u posljednje 2 godine**.

Slijedom navedenoga zaposleni ili samozaposleni roditelj, ko-
ji ne ispunjava uvjet staža osiguranja od 12 mjeseci neprekidno
ili 18 mjeseci s prekidima u posljednje dvije godine prije početak
korištenja prava utvrđenih Zakonom, naknadu plaće za sve
vrijeme priznatog prava ostvaruje u visini od 50% proračunske
osnovice, odnosno u visini od 1.663,00 kune (proračunska os-
novica utvrđena je u iznosu od 3.326,00 kuna - članak 24. stav-
ak 8. Zakona).

3. IZMJENE ZAKONA U 2013. GODINI

S obzirom na obvezu Republike Hrvatske prema kojoj
svoje nacionalno zakonodavstvo mora uskladiti s pravnom
stečevinom Europske unije, a koju obvezu je preuzela pot-
pisivanjem Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Eu-
ropskoj uniji bilo je potrebno i Zakon o roditeljnim i roditelj-
skim potporama uskladiti s propisima Europske unije do
pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, dakle do 1.
srpnja 2013. godine.

U skladu s tom obvezom Hrvatski sabor je na sjednici od
19. travnja 2013. godine donio Zakon o izmjenama i dopu-
nama Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama koje je
objavljen u „Narodnim novinama“ broj 54 od 7. svibnja
2013. godine, a stupit će na snagu 1. srpnja 2013. godine,
odnosno danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj
uniji.

Navedene izmjene i dopune sadrže odredbe koje su u
skladu sa sljedećim aktima Europske unije:

Direktivom 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. godine o
uvođenju mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja trudnih
radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje na rad-
nom mjestu (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka
16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (SL L 348,
28.11.1992.);

Direktivom 2010/18/EU od 8. ožujka 2010. godine o
provedbi revidiranog Okvirnog sporazuma o roditeljskom
dopustu koji su sklopili BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP i

ETUC te o stavljanju izvan snage Direktive 96/34/EZ (SL L
68, 18.3.2010.);

Direktivom 2010/41/EU Europskoga parlamenta i Vijeća
od 7. srpnja 2010. godine o primjeni načela jednakog pos-
tupanja prema muškarcima i ženama koji se bave djelat-
nošću u okviru samozapošljavanja te o ukidanju Direktive
Vijeća 86/613/EEZ (SL L 18015.7.2010.).

Najvažnije novine uvedene ovim izmjenama i dopunama
Zakona odnosi se na produžavanje minimalnog trajanja ro-
diteljskog dopusta s tri na četiri mjeseca za svakog od za-
poslenih i samozaposlenih roditelja te nemogućnost prije-
nosa dva od četiri mjeseca roditeljskog dopusta na drugog
roditelja, najčešće na majku djeteta, što će bit poticaj mno-
gim očevima da sukladno svojim radnim obvezama poklo-
ni jedan dio vremena i obitelji te izjednačavanje trajanja
posvojiteljskog i roditeljskog dopusta za posvojitelje bez ob-
zira na dob posvojenog djeteta što može biti poticaj za pos-
vojenja djece, jer je razdoblje prilagođavanja posvojitelja i
posvojenog djeteta čak i zahtjevnije u slučaju posvojenja
nešto starijeg djeteta.

4. PRAVA S OSNOVA RODILJNIH I RODITELJSKIH POTPORA

Radi preglednosti i cjelovitog sagledavanja svih prava utvrđe-
nih Zakonom ovim člankom daje se ukupan pregled prava na
vremenske i novčane potpore prema radno pravnom statusu ko-
risnika koji status uvjetuje vrste prava, njihovu dužinu trajanja i
visinu utvrđenog iznosa novčane naknade, uključujući i novine
koje će stupiti na snagu 1. srpnja 2013. godine.

4.1. Vremenske i novčane roditeljne i roditeljske potpore Vremenske potpore

Prava na vremenske potpore prema radno pravnom statusu
korisnika su:

- dopusti (zaposleni/samozaposleni)
- poštede od rada (nezaposleni/poljoprivrednici/osobe koje
ostvaruju drugi dohodak)
- propisano vrijeme za brigu o djetetu (korisnici izvan sustava
rada).

*Nastavak na navedenu temu daje se u idućem prilogu
za kolovoz 2013. godine*

**Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje -
Direkcija**
Margaretska 3, 10000 ZAGREB
www.hzzo-net.hr

Za nakladnika:
ravnatelj prim. Siniša Varga, dr.med.dent.

Urednice priloga:
Jasenka Pap, dipl.iur.,
Veronika Laušin, dr.med.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI
za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja
0800 7979
za informacije dopunskog zdravstvenog
osiguranja
0800 7989

Seminar o mirovinskoj reformi u Hrvatskoj

Međunarodna organizacija rada: Drugi stup uveden ucjenama?!

Hrvatska krši Konvenciju br.102, svaki put kad prosječna mirovina padne ispod 40 posto vrijednosti prosječne plaće!

Sa svrhom osnaživanja kapaciteta sindikata putem razmjene dobre prakse i lekcija naučenih iz mirovinskih reformi u drugim zemljama srednje i istočne Europe, Međunarodna organizacija rada (MOR) organizirala je u Zagrebu 3. i 4. srpnja seminar o mirovinskoj reformi u Hrvatskoj za sindikate. Sudjelovali su predstavnici Sindikata umirovljenika Hrvatske u okviru izaslanstva Saveza samostalnih sindikata Hrvatske, te predstavnici Nezavisnih hrvatskih sindikata i nove središnjice HURS-a.

Uslijed globalne krize, velik broj europskih vlada nameće mjere fiskalne štednje. U srednjoj i istočnoj Europi su mirovinski sustavi bili posebno osjetljivi jer dijelom ovise o državnom proračunu kojim se pokriva njihov deficit. Oštra rezanja mirovinskih prava motivirana smanjivanjem deficita vlada u nekim su zemljama dovela do ozbiljnih socijalnih nemira. Cilj je Seminara bio osnažiti kapacitete sindikata putem razmjene dobre prakse i lekcija naučenih iz mirovinskih reformi u drugim državama srednje i istočne Europe. Seminar je također za cilj imao stvoriti svojevrsni politički forum kako se bi se otvorila rasprava o ključnim pitanjima

vezanim uz mirovinske sustave te kako bi se razradile sindikalne strategije za izvjesnu mirovinsku reformu u Hrvatskoj. **Ovidiu Jurca**, glavni stručnjak za radničke aktivnosti Ureda MOR-a, otvorio je skup, **Krešimir Sever** pozdravio, nakon čega je **Darko Šeperić** (SSSH) izložio o mirovinskoj reformi u Hrvatskoj, trenutnoj situaciji i perspektivama sindikata. Osobito zanimljivo je bilo izlaganje **Kenichi Hirose**, višeg stručnjaka za socijalnu zaštitu MOR-a, u kojem je na svojevrsan način raskrinkao „Mirovinsku reformu u srednjoj i istočnoj Europi: za vrijeme krize, štednje i nakon“. U okviru svog izlaganja posebno je ukazao na ovisnost zemalja o kreditima međunarodnih financijskih institucija, a osobito Svjetske banke, te njihovu uvjetovanju za uvođenje obvezatnog drugog kapitaliziranog mirovinskog stupa. Iz tablice je vidljivo kako je bitno niža financijska pomoć Svjetske banke onim zemljama koje su odbile uvesti takav mirovinski stup.

Posebna je pozornost posvećena mirovinama drugoga stupa; jesu li prikladni ciljevi višestupanjske reforme, i to osobito primarni ciljevi - zaštita od siromaštva u starosti, te sekundarni -

podupiranje gospodarskog rasta putem povećane štednje? Značajno je i pitanje jesu li zemlje ispunile početne uvjete glede makro-ekonomske stabilnosti, spremnosti financijskoga tržišta, ograničile zaduženost i smanjile rizik korumpiranosti? Odgovor je, kad je riječ o Hrvatskoj, na žalost - niječan, jer naša zemlja nije bila gospodarski stabilna za uvođenje tako rizičnog i skupog stupa, a k tome mnoge zemlje u vrijeme reforme imaju slabe evidencije. Zatim, jesu li višestupanjske reforme ostvarile namjeravani makro-ekonomski utjecaj poput diversifikacije rizika u investicijskom portfoliju, povećanje štednje, razvitak tržišta kapitala, bolje stimulacije za tržište rada? Ti su ciljevi velikim dijelom ostali neostvareni. Tranzicijski troškovi uvođenja drugog stupa su ogromni, pa tako ovih dana Poljska ide ka ukidanju drugog stupa, jer bi u protivnome sve do 2050. godine izdvajala 2 posto od bruto društvenog proizvoda samo za tranzicijske troškove. Od tog je modela u potpunosti odustala Mađarska, dijelom Slovačka, nisu ga niti uvele Češka i Slovenija, a sve su druge bivše socijalističke zemlje išle na radikalno smanjivanje stopa doprinosa za drugi stup. Hirose je naglasio kako je očito da taj model nije zadovoljio. Ovo je izlaganje izazvalo burnu raspravu, u kojoj su sudjelovali i predstavnici SUH-a Jasna A. Petrović i Ivo Marjanović.

Slovensko iskustvo s mirovinskom reformom prezentirao je Tine Stanovnik, profesor na Sveučilištu u Ljubljani, posebno pojašnjavajući kompromisnu reformu koju je ove godine postigla Slovenija sa sindikatima, nakon što su referendumom srušili prethodnu.

O instrumentima MOR-a vezano uz socijalnu sigurnost izložio je Kenichi Hirose, posebno ukazujući na važnost Konvencije MOR-a br. 102, čija je Hrvatska potpisnica, te Preporuke MOR-a br. 202. Socijalna sigurnost

treba biti tretirana kao temeljno ljudsko pravo, a devet je grana socijalne sigurnosti: bolest, majčinstvo, ozljeđda na radu, nezaposlenost, invalidnost, starost, uzdržavanje nakon smrti uzdržavatelja, medicinska skrb, te obiteljska davanja. Konvencija 102 je osobito bitna jer je jedini međunarodni instrument koji utvrđuje globalne najniže standarde za svih devet grana socijalne sigurnosti, pa tako i

minimalnu visinu mirovine (tzv. Net replacement rate), odnosno udjel prosječne neto mirovine u prosječnoj neto plaći od najmanje 40%. Smatra se da sustav ne ispunjava temeljnu svoju funkciju osiguranja protiv siromaštva u starosti, ako taj udjel padne ispod 40%, kao što se to događa u Hrvatskoj upravo zbog neodgovarajućeg modela usklađivanja i brojnih reformskih propusta. Očito je, dakle,

da Hrvatska krši odredbe konvencije br. 102.!

Drugoga dana rada seminara vodila se burna rasprava o hrvatskom mirovinskom modelu i namjeravanim reformama, ocjenjujući kako je riječ o modelu koji nije cjelovit i osobito u drugom stupu nije opravdao svoje uvođenje. U okviru toga raspravljalo se i o sindikalnoj strategiji za mirovinsku reformu.

POŽEGA

Zajednički o mirovinskoj reformi

U petak, 12. srpnja, požeška Podružnica održala je proširenu sjednicu Predsjedništva u prostorijama SUH-a, te su upoznali članove s najnovijim materijalima vezanima uz mirovinsku reformu. Članovi podržavaju Otvoreno pismo SUH-a cijelom državnom vrhu, te će nastojati proširiti informiranje o zahtjevima SUH-a, pri čemu će pomoći i aktivisti HSU-a, s kojima u suradnji misle u gradovima i općinama Županije organizirati slične skupove i mobilizirati umirovljenike na aktivniji pristup u javnoj raspravi o mirovinskoj reformi. Nadaju se da će se i predstavnici Matice priključiti raspravi i zajedničkim aktivnostima. (Mirjana Novaković)

Mirovinska reforma:

Deveta sjednica Predsjedništva Glavnog odbora Sindikata umirovljenika Hrvatske, održana 9. srpnja ove godine u Radničkom domu u Zagrebu, na dnevnom je redu imala brojne točke, ali je svakako najbitnija utvrđivanje 20 zahtjeva za mirovinsku reformu. Sjednici je u tom dijelu prisustvovao i Silvano Hrelja, predsjednik Odbora za rad, mirovinski sustav i socijalno partnerstvo Hrvatskog sabora, koji je svojim razmišljanjima svakako dao kvalitetan prilog raspravi.

VRGORAC

Ponosni na Nikolu i Antu

Članice i članovi vrgoračke podružnice Sindikata umirovljenika Hrvatske bili su, u lipnju 2013. godine na trinaestom izletu od 2002. godine. U proteklom razdoblju su posjećivali nacionalne parkove i mnogo gradova na istoku, zapadu, sjeveru i jugu lijepe naše domovine. Ovaj put su posjetili rodnu kuću dr. Ante Starčevića, oca domovine, u Velikom Žitniku, blizu Gospića. Tu ih je stručna voditeljica upoznala sa njegovim životom i djelom.

Nakon toga su posjetili memorijalni centar "Nikola Tesla" u Smiljanu, gdje su obišli Teslinu rodnu kuću, a demonstrirani

su im i njegovi brojni izumi. Pogledali su i polusatni film o životu čovjeka koji je osvijetlio svijet izumom izmjenične električne struje, djelu koje se vidi i iz svemira. Ponosni na Nikolu i Antu, krenuli su dalje. Prošetali su ulicama u centru Gospića, a u popodnevnim satima stigli su u Zadar, gdje ih je voditeljica Vesna upoznala sa najpoznatijim građevinama u zadarskoj starogradskoj jezgri. Prošetali su Kalelargom, Forumom i Narodnim trgom, obišli katedralu Svete Stošije, te crkve Svetoga Donata i Svete Marije (u njoj se nalazi neraspadnuto tijelo Svetog Šimuna), te malu crkvicu Svetog Lovre.

U večernjim satima sudionici izleta prošetali su rivom i slušali glazbu mora iz Morskih orgulja. Dvadesetak metara od orgulja nalazi se instalacija „Pozdrav suncu“, čije su staklene ploče pune sunčane energije. S tog mjesta zadivljeno su gledali najljepši zalazak sunca na svijetu. I ovaj put je, kao i na dosadašnjim izletima, bilo puno pjesme i veselja. (Petar Grbavac)

Dubrovački umirovljenici posjetili Vukovar

Dubrovačka Podružnica SUH-a organizirala je i realizirala petodnevni izlet (od 21. do 25. lipnja 2013. godine) posjetivši, uz Vukovar kao glavno odredište, i Županju, Vinkovce, Ilok, Aljmaš, PP „Kopački rit“ i Tikveš, te Osijek i Đakovo. Prema programu, prvoga dana (petak, 21. lipnja) sudionici izleta su krenuli u 7 sati, te uz usputno zaustavljanje i razgledavanje središta Županje, u večernjim satima stigli u Vinkovce gdje su se smjestili u hotelu „Gem“.

Drugoga dana (subota, 22. lipnja) sudionici izleta su se susreli sa „životom legendom“, ravnateljicom Vukovarske bolnice doktoricom Vesnom Bosanac. Zatim su razgledali podrumske prostorije bolnice - danas Muzej sjećanja - u kojima je nadljudskim naporima u nemogućim uvjetima, sve do pada Vukovara (18. studenoga 1991.), pružana pomoć ranjenicima i civilima koji su tražili zaštitu, a što su, kako je poznato, učinili i pripadnici tzv. JNA. Nakon bolnice slijedio je posjet Gradskom muzeju u dvorcu Eltz, te Spomen križu na ušću Vuke u Dunav, podignutom u travnju 1998., u spomen svima koji su stradali za slobodnu Hrvatsku. Na križu je glagoljicom uklesano „Navik on živi ki zgine pošteno“. Potom je slijedio posjet Franjevačkom samostanu (u kojem je započela visokoučilišna tradicija u Vukovaru) i baroknoj crkvi sv. Filipa i Jakova (po dužini trećoj crkvi u Hrvatskoj). Ovdje je izletnicima prvo prikazan film o stradanjima Vukovara 1991., a potom su informirani o crkvi i zločinačkoj namjeri agresora da je, eksplozivom postavljenim u 23 rupe iskopane u zidovima crkve, sruši sa zemljom. Uslijedio je posjet Memorijalnom groblju, Spomen domu i Spomeniku na Ovčari (gdje su kao i na Memorijalnom groblju zapaljene svijeće). Na red su onda došli Franjevački samostan i crkva sv. Ivana Kapistrana u Iloku, Iločki podrumi i Muzej grada Iloka u dvorcu Odescalchi.

Trećeg dana (nedjelja, 23. lipnja) izletnici su posjetili Aljmaš i svetište Gospe od utočišta, gdje ih je župnik informirao o egzodusu i poratku aljmaških Hrvata, kao i rušenjima i gradnji nove crkve u obliku labuda, naglasivši čudesnu činjenicu kako je u posljednjem rušenju crkve, prilikom povlačenja agresora, Gospin kip ostao neoštećen, iako je crkva srušena do temelja. Potom je slijedio posjet seoskom domaćinstvu u Bilju, a zatim posjet Parku prirode

„Kopački rit“ (vođenje - vožnja brodom, film) i Tikvešu (Titov dvorac i spomen kapelica). Četvrtog dana (ponedjeljak, 24. lipnja) izletnici su posjetili Kazalište grada Osijeka i osječku „katedralu“ sv. Petra i Pavla, razgledali glavni (grijani) gradski trg i središte grada, te osječku Tvrdću - sve uz stručnog vodiča, nakon čega je slijedio povratak u Vinkovce i razgledavanje grada. Petog dana (utorak, 25. lipnja) izletnici su razgledali Đakovačku katedralu (Josipa Jurja Strossmayera) uključujući i kriptu, središte Đakova i Đakovačku ergelu lipicanaca. Preostao je povratak kući, gdje su, uz usputno zaustavljanje, stigli oko 22 sata i puni pozitivnih dojmova. (Kruno Koroman)

Obljetnica bratimljenja

Prilikom bratimljenja Podružnice SUH-a Novigrad i DPI-CGIL iz Muggie, 2006. godine dogovoreno je da se naizmjenice održavaju proslave godišnjice u Italiji odnosno Hrvatskoj. Tako su ove godine domaćini bili iz Novigrada. Kako u Novigradu nije bilo odgovarajućeg smještaja, u nedjelju ujutro, 26. svibnja 2013. godine, dva autobusa krenula su za Vrsar; jedan sa našim članovima, a drugi sa umirovljenicima iz Muggie. Stali su između Fontane i Vrsara razgledali su Džamonjin park skulptura i impozantne primjerke koji su plijenili pažnju naših ljudi i kolega iz Muggie. Kad su nakon daljnjeg putovanja stigli u Vrsar, uslijedili su šetnja, ručak i zabavu. Okupljene umirovljenike pozdravili su predsjednik Podružnice Novigrada Ernesto Martinčić, a ispred SPI-CGIL Trieste kolega Fulvio Marchi. Ivan Radetić iz SUH-a Vrsar, dopredsjednik SUH-a Istarske županije, pozdravio je goste i domaćine i zaželio ugodan boravak. Slavlju se pridružila i delegacija SUH-a Umag.

Nedvosmisleno je konstatirano kako je naše bratimljenje od samog početka bilo pozitivno i korisno a naročito je pozitivnom ocijenjena aktivnost nakon lanjskog susreta u Fiumicellu.

Punu pažnju zavrijedili su i seminari u Muggi, Puli i Poreču, kao i susreti u S. Vinčentu, Ročkom Polju i Istarskimopicama, s raspravom o međusobnim poteškoćama i problemima, kao i vizijama boljem životu i drugim očekivanim pozitivnim aspektima našeg članstva u Europskoj uniji. Nadamo se da će takav način suradnje potrajati i postići još bolje uspjehe u budućnosti. Nakon dobrog i obilatog ručka na bazi ribe, te vedre zabave s plesom i pjesmom i odigrane lutrije, fešta je završena u 18 sati.

Povratnici bez osiguranja?

Odgovara: Jasna Pap, dipl. pravica u HZZO

Pitanje

Hrvatska sam građanka koji živi u SAD zadnjih 24 godina. Namjeravam se vratiti u Hrvatsku. zanima me kako mogu ostvariti zdravstveno osiguranje u Hrvatskoj i kolika je cijena zdravstvenog osiguranja. Također me zanima kako moj suprug može ostvariti zdravstveno osiguranje (on je američki državljanin). Mary R., Boston, USA

Odgovor

Odredbama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ broj 150/08., 94/09., 153/09., 71/10., 139./10., 49./11., 22/12., 57/12., 90/12.-Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 123/12. i 144/12.- nastavno Zakon) utvrđena je obvezatnost zdravstvenog osiguranja prema jednoj od osnova osiguranja utvrđenih Zakonom za sve državljane Republike Hrvatske s prebivalištem u Republici Hrvatskoj, te za strance s odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj, ako međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno

Osoba koja ima hrvatsko državljanstvo, po povratku u Republiku Hrvatsku iz inozemstva, potrebno je da prvenstveno izvrši prijavu svog boravka pri nadležnoj policijskoj postaji Ministarstva unutarnjih poslova. Ako je osoba umirovljenik, s time da ima u Republici Hrvatskoj pravo na razmjerni dio starosne mirovine temeljem ostvarenog staža u Republici Hrvatskoj, a kao dokaz za to je rješenje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje kojim je priznat razmjerni dio mirovine, ostvaruje statusu osigurane osobe u obveznom zdravstvenom osiguranju kao korisnik mirovine po propisima Republike Hrvatske.

Ako državljanin Republike Hrvatske nema ostvarenu mirovinu u Republici Hrvatskoj već u inozemstvu, moguće je zdravstveno osiguranje uz plaćanje doprinosa na mirovinu ostvarenu u inozemstvu.

Doprinos se u tom slučaju plaća po stopi od 13% na osnovicu koju čini iznos inozemne mirovine, s time da je posebnim propisom utvrđen najniži i najviši iznos mirovine na koji se plaća doprinos (najniži iznos je 2.714,60 kuna, a najviši iznos je 7.756,00 kuna).

U slučaju da osoba nema ostvarenu mirovinu ni u Republici Hrvatskoj niti u inozemstvu, moguće je utvrđivanje statusa u obveznom zdravstvenom osiguranju po članku 11. Zakona kao osoba s prebivalištem, odnosno odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj koja ima sredstava za uzdržavanje.

Mjesečni iznos naknade za obvezno zdravstveno osiguranje iznosi 407,19 kuna, a prilikom prijave na obvezno zdravstveno osiguranje potrebno je predložiti dokaz o danu ulaska u Republiku Hrvatsku. Uvjet za stjecanje prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja po ovom osnovu je prethodna jednokratna uplata doprinosa na najnižu osnovicu za obračun doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje od dana prestanka ranijeg statusa osigurane osobe, odnosno godinu dana unatrag.

Strani državljanin može steći pravo na obvezno zdravstveno osiguranje kao stranac s odobrenim privremenim boravkom u Republici Hrvatskoj osnovom Zakona o zdravstvenoj zaštiti stranaca u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“ broj 114/97) uz uplatu od 407,19 kuna mjesečno.

Prijava na zdravstveno osiguranje provodi se pri nadležnoj ustrojbenoj jedinici uredu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje prema mjestu prebivališta, odnosno boravka, a potrebno je priložiti slijedeću dokumentaciju:

- obrazac Tiskanica 1 - „Prijava-odjava-promjena za obveznika uplate doprinosa Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje“
- obrazac Tiskanica 2 - „Prijava-odjava-promjena za osiguranu osobu u obveznom zdravstvenom osiguranju Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje“ sve su dostupne i na Internet stranici Zavoda: www.hzzo-net.hr u rubrici „Tiskanice HZZO-a“
- osobnom iskaznicom ili uvjerenjem nadležne policijske postaje o prebivalištu ili odobrenom stalnom boravku, odnosno privremenom boravku za strance.

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović, predsjednica

Uređuje: Uredništvo Glasila

(Biserka Budigam, Ivo Marjanović, Jasna A. Petrović i Milan Tomičić)

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb,

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: Telefon/faks: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr

Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Nenad Pejušković

Tisak: GMG GRAF, Sesvete

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-01/7-96-01 od 20.2.1996. Glasilo SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13. Zakona o porezu na promet, oslobođen obveze plaćanja poreza na promet.

Cijena: 5 kn

Odgovara:

MILAN TOMIČIĆ
dipl. pravnik

Skrb za tetku

PITANJE:

Pokojni suprug je svojevremeno sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju sa svojom tetkom koja je još uvijek živa. Zanima me jesam li kao nasljednica pokojnog supruge dužna nastaviti s izvršavanjem obveza iz ugovora o doživotnom uzdržavanju, te kakve su posljedice ako ne prihvatim daljnje izvršavanje obveza iz tog ugovora?

P.J. Rijeka

ODGOVOR:

Ukoliko ne prihvatite produženje ugovora o doživotnom uzdržavanju, ugovor se raskida, s time da nemate pravo zahtijevati naknadu za prethodno uzdržavanje.

Iznimno, ukoliko objektivno niste u mogućnosti preuzeti odgovorne obveze (loše imovno i zdravstveno stanje) imate pravo zahtijevati naknadu za uzdržavanje koje je primatelj uzdržavanja do tada dobio od davatelja uzdržavanja. Ukoliko sa pokojnim suprugom imate zajedničku djecu, sve navedeno vrijedi i za njih.

Uređenje međe

PITANJE:

Već duži niz godina sporim se sa susjedom o međi koja razdvaja naše zemljište. Odlučila sam riješiti naš spor na način da sam angažirala geodetskog mjernika koji je utvrdio među između nas. Međutim, susjed se time ne slaže i ne priznaje tako utvrđenu među. Što da radim kako bih konačno riješila problem međe, a time otklonila nesuglasice sa susjedom.

K.D. Nova Gradiška

ODGOVOR:

Obzirom da je očito da se sa susjedom nećete moći dogovoriti na miran način, jedino je moguće da pred nadležnim općinskim sudom podnesete prijedlog za uređenje međa u izvanparničnom postupku. U tom postupku izvršit će se očevid radi obilaska nekretnine na koji će se pozvati ovlašteni mjernik.

Nakon utvrđivanja međe sud će međaš-njim znakovima utvrditi međe i po utvrđivanju međe, smatra se da postoji vlasništvo svakog susjeda do te međe. Ukoliko bi

lo koji od vlasnika smatra da navedenim postupkom međa nije ispravno utvrđena, može pokrenuti parnični postupak radi utvrđivanja prava vlasništva. Takav parnični postupak može se pokrenuti u roku od 6 mjeseci računajući od dana pravomoćnosti rješenja suda donesenog u izvanparničnom postupku.

Ostati bez stana?

PITANJE:

Jedan od vlasnika stanova u stambenoj zgradi uporno odbija plaćati pričuvu za održavanje zgrade. Zanima nas kakve su mogućnosti da se pričuva naplati prinudnim putem, jer ne vjerujemo da će nesavjesni vlasnik stana dragovoljno platiti pričuvu za nekoliko godina unatrag?

Grupa stanara iz Zapruda

ODGOVOR:

Upravitelj stambene zgrade, bio on fizička ili pravna osoba, trebao je već davno poduzeti potrebne korake da se pričuva od nemarnog vlasnika naplati putem suda. Nakon ishoda presude, kojom se nemarni vlasnik obvezuje na plaćanje pričuve, potrebno je provesti ovrhu na novčanim sredstvima, ili pak na nekretninom ovršenika koja će se prodati na javnoj dražbi. Tako je moguće da nemaran vlasnik ostane bez stana za koji nije htio plaćati pričuvu.

Opoziv darovanja

PITANJE:

Svom jedinom nećaku darovala sam manju obiteljsku kuću u koju se uselio sa obitelji. Međutim, u međuvremenu sam potpuno osiromašila te nemam sredstava za život, a nemam nikoga tko bi me uzdržavao. Tražila sam od nećaka da me financijski pomaže, no on kaže da ni sam nema dovoljno sredstava za život. Mogu li ja opozvati ugovor o darovanju obzirom da su se okolnosti drastično promijenile?

Š.H. Začretje

ODGOVOR:

Opoziv ugovora o darovanju može se opozvati samo ako se dar ili njegova vrijednost još uvijek nalazi u imovini obdarenika, te ako se sam obdarenik ne nalazi u oskudici u pogledu svog uzdržavanja i uzdržavanja osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati.

Obzirom da je, po Vašem kazivanju, Vaš nećak također u teškoj financijskoj situaciji, ne postoji osnova za opoziv darovanja. Moguće je jedino sudski ishoditi da Vam nećak ipak financijski pomaže u okviru svojih mogućnosti.

Porez na mamin stan

PITANJE:

Majka mi je prije dvije godine darovala manji dvosobni stan u koji sam se uselio zajedno sa majčinom obitelji. Obzirom da stan površinom ne odgovara mojim potrebama stanovanja, odlučio sam stan prodati i kupiti veći stan. Zanima me moram li platiti porez na dohodak pri takvoj prodaji stana?

K.G. Zadar

ODGOVOR:

Obzirom da stan kojeg namjeravate prodati služi za potrebe stanovanja Vas i članova Vaše uže obitelji, primjenom odredbe članka 27. st. 6. Zakona o porezu na dohodak, oslobođeni ste plaćanja poreza na dohodak.

Nasljeđivanje u vanbračnoj zajednici

PITANJE:

Živim već 5 godina u vanbračnoj zajednici sa muškarcem koji je prije mene bio oženjen. Nisam sigurna, premda on drukčije tvrdi, da se službeno rastavio sa svojom bivšom suprugom. U tom braku nisu imali zajedničku djecu. Zanima me da li u slučaju smrti mog vanbračnog supruge, njegovu imovinu nasljeđuje njegova bivša supruga, ili ja koja s njime 5 godina živim zajedno u vanbračnoj vezi?

V.V. iz Zagreba

ODGOVOR:

Tko nasljeđuje Vašeg izvanbračnog partnera prvenstveno ovisi o činjenici da li je on još uvijek u braku ili se zvanično rastavio od bivše supruge. Jer, ukoliko je još uvijek u braku niste niti mogli steći status izvanbračnog partnera, jer je odredbom članka 3. Obiteljskog zakona određeno da je vanbračna zajednica životna zajednica neudane žene i neoženjenog muškarca koja traje najmanje tri godine. No bez obzira na Vaš status izvanbračni partner može oporučno raspolagati svojom imovinom u Vašu korist.

BESPLATNO PRAVNO SAVJETOVALIŠTE
za članove Sindikata umirovljenika
01 46 55 111 / kućni 244

IMA LI KORUPCIJE U ZDRAVSTVU?

Ima!

Piše: Prim. mr. sc. Peter Brinar, dr. med.,
predsjednik Pododbora za zdravstvo SUH-a

Najnovije istraživanje Transparency Internationala je pokazalo kako su korupcija i mito globalne pojave te da nema ni zemlje, niti djelatnosti, gdje ih nema, samo je razlika u obimu toga zla. Istraživanje je pokazalo kako čak 70% Hrvata smatra da u pravosuđu ima najviše korupcije, a riječ je o jednom od najviših prosjeka u svijetu. Čak 72% Hrvata korupciju vidi među političkim strankama, 63% u Hrvatskom saboru, a **61% korupciju prepoznaje u medicini i zdravstvu**. Dakako, ako se radi o korupciji i mitu u zdravstvenoj djelatnosti, to je ozbiljan problem, kako za bolesnike, tako i nadležne institucije. Cilj je svake vlasti da detektira mjesto koruptivnog djelovanja, te da to prevenira ili smanji. Prema percepciji javnosti korupcija i mito u zdravstvu dobili su indeks 4.4 (od 5), što je poslije sudstva najlošiji rezultat, pa je posve očito da korupcije u zdravstvu - ima.

Sumnje na korupciju u zdravstvu izazov su i za pododbor za zdravstvo Sindikata umirovljenika Hrvatske, jer iskati novac od bolesnika kako bi im se pružila zdravstvena usluga, od prijema u bolnicu, do dijagnostičkih i terapijskih postupaka - **kazneno je djelo** i kosi se sa kodeksom Hrvatske liječničke komore. Bolesnik je osoba, koja je u ovisnom položaju, jer je u strahu za život i nesigurnu budućnost, pa se upravo taj strah u bolesnika koristi za ucjenu, glede pravovremenog, kako dijagnostičkog, tako i terapijskog postupka.

To je nemoralno i **društveno neprihvatljivo ponašanje**, a nadležne institucije, koje na egzaktne primjere ne reagiraju na pravilan način, pokazuju potpuni **nedostatak empatije i socijalne osjetljivosti** spram bolesnika.

Kako skoro 75 % bolesnika čine umirovljenici i naši članovi, taj društveni karcinom je bitan čimbenik na čemu mora raditi u zaštiti naših članova. Obično se korupcija i mito pojavljuju češće i u većoj mjeri, ako se u sustavu stvore povoljne okolnosti, za tu društvenu neprihvatljivu pojavu.

Po nama slijedeće **okolnosti i čimbenici pogoduju korupciji u zdravstvu** u nas :

- ◆ Financijski i organizacijski kaos u zdravstvenoj djelatnosti
- ◆ Miješanje javne i privatne zdravstvene djelatnosti
- ◆ Limiti - kao instrumenti financiranja bolničkog sustava
- ◆ Liste čekanja
- ◆ Restriktivni pravilnici o ortopedskim i drugim pomagalima
- ◆ Radno vrijeme
- ◆ Liste lijekova
- ◆ Najam javnozdravstvenih prostora privatnicima
- ◆ Javna nabava
- ◆ Centralizirano upravljanje ustanovama i derogiranje menadžerstva.

Već 20 godina imamo **nestabilni model financiranja** zdravstva, sa godišnjim deficitom od 3.5 do 4.5 milijarde kuna, a što se od 1993. godine ponavlja. U tom razdoblju 11 ministara i toliko ravnatelja HZZO-a, provelo je 12 reformi, ali bez učinka, a gubici se i dalje gomilaju, jer nadležni **nisu uklonili uzroke** takvog stanja. Dapače, čak se i smanjuje zdravstveni doprinos, kako bi se smanjio teret poslodavcima?!

Kako je *conditio sine qua non* svake djelatnosti, stalni mjesečni i godišnji **deficit** ograničavao je mogućnost ponude bolesnicima, a zbog kontinuiranog gubitaka svih bolnica u Hrvatskoj uvode se **limiti**, kao instrumenti kontrolirane potrošnje, što je pogrešno i na štetu kako bolesnika, tako i struke. Time su se smanjile mogućnosti da se bolesnicima pruži **pravovremena i optimalna zdravstvena usluga**, što zbog nedostatka novaca i organizacijskih propusta.

Liste čekanja zbog smanjenih mogućnosti u pružanju zdravstvenih usluga, postaju neprilično duge i s medicinski apsolutno neprihvatljivim rokom čekanja na uslugu. Bolest je proces, pa svako čekanje slabi zdravstveni status bolesnika!

Zbog nelikvidnosti i nesolventnosti u zdravstvu donose se **pravilnici za ortopedska i druga pomagala i implantate** s restriktivnim uvjetima, što direktno utječe na dužinu čekanja i poduže liste bolesnika!

Privatne poliklinike čija ponuda ne odgovara broju zaposlenika, zapošljavaju liječnike zaposlene u bolnicama, dolazi do **miješanja dviju djelatnosti** - privatne i javne, što je suprotno zakonu o tržišnoj utakmici. Sve manje vremena bolnički specijalisti imaju za zdravstveno osigurane bolesnike, jer paralelno rade u privatnim poliklinikama, pa je i to uzrok uvećanih lista za usluge u bolnicama.

Ravnatelji su nemoćni u discipliniranju svojih djelatnika, a svemu tome doprinosi HZZO usmjeravanjem osiguranika u privatne poliklinike ili bolnice za čije usluge će u 2013. godini, ako ne dođe do kakve promjene, HZZO platiti 900 milijuna kuna.

Zdravstvena radilišta u bolnicama umjesto da su u funkciji barem 10 sati dnevno, u funkciji su oko 4 sata, što ponovno produžuje vrijeme čekanja na uslugu i navodi bolesnika da traži mogućnost ranijeg dolaska na red, a to pogoduje mitu i korupciji, ili su bolesnici prisiljeni u strahu za svoj život **da plate inače besplatnu uslugu** u nekoj privatnoj poliklinici ili bolnici.

Radno vrijeme definitivno nije organizirano prema potrebama bolesnika, jer da je to slučaj liste čekanja bi se najmanje prepolovile!

Liste lijekova i stavljanje pojedinog lijeka na listu HZZO-a, također je moguće područje mita i korupcije. Kao četvrta financijska sila, **farmaceutska industrija ima ogroman utjecaj** na farmakoekonomiku država, pa tako i na plasiranje lijekova na liste, uključujući i liste HZZO-a. To je prostor za visok stupanj koruptivnih ponašanja pa pamtim kako je oko 350 liječnika optuženo da je godinama primalo novac da bi u većoj mjeri prepisivali lijekove hrvatsko-njemačkog farmaceutskog proizvođača Farmal. A to je uobičajena praksa samo što rijetko dođe do javnosti.

Nadalje, u mnogim državnim i županijskim bolnicama **iznajmljeni su prostori**, koji su bili namijenjeni zdravstveno osiguranim bolesnicima, a ne privatnoj djelatnosti, što također može biti područje korupcije i mita, jer **zdravstveno se poduzetništvo se mora bazirati na green-feeld investicijama, a ne najmu prostora u bolnicama**.

Javna nabava u svim djelatnostima je toliko puta dokazana rak-rana našeg društva, a čemu svjedočimo i na sudskim procesima. O javnoj nabavi je muka i govoriti.

I što zaključiti? Životno iskustvo nas uči da će se, ako sustav daje prostora za razne devijacije, pojaviti korupcija i mito. Koruptivno djelovanje i mito od strane bolesnika uzrokovano je strahom za život, neizvjesnim dijagnostičkim nalazima i nepravovremenim liječenjem, koje je bitan čimbenik za povoljni ishod liječenja. Stoga je obaveza institucija bespoštedna prevencija i borba protiv mira i korupcije, kao nedopuštenih i nemoralnih radnji. Institucije, Ministarstvo zdravstva i HZZO, ako to ne sprječavaju, pokazuju neprihvatljivi **nedostatak empatije i socijalne nesolidarnosti sa bolesnicima**.

“Možebitna saznanja o korupcijskim radnjama ... prijavit ću u dobroj vjeri i u općem interesu nadležnoj osobi na mail adresu”, stoji u antikorupcijskoj izjavi koju su prošle godine potpisivali zaposlenici područnih ureda HZZO-a, ali... Nismo primijetili da se nešto bitno promijenilo!